

**VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA
V KOŠICIACH**

**BRANNÁ PRÍPRAVA OBYVATEĽOV AKO ZÁKLADNÝ
PRVOK OBRANY ŠTÁTU**

Diplomová práca

**2024
Bc. Miloš MRAŽIK**

VYSOKÁ ŠKOLA BEZPEČNOSTNÉHO MANAŽÉRSTVA
V KOŠICIACH

**BRANNÁ PRÍPRAVA OBYVATEĽOV AKO ZÁKLADNÝ
PRVOK OBRANY ŠTÁTU**

DIPLOMOVÁ PRÁCA

Študijný program:	Riadenie bezpečnostných systémov
Študijný odbor:	9205 Bezpečnostné vedy
Pracovisko:	Ústav humanitných a technologických vied
Vedúci diplomovej práce:	prof. RNDr. František Olejník, CSc., DBA

**Košice 2024
Bc. Miloš MRAŽIK**

Pracovisko (Ústav): Ústav humanitných a technologických vied

ZADANIE DIPLOMOVEJ PRÁCE

V zmysle § 51 odsek 3) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 131/2002 Z. z. v znení ďalších predpisov a smernice SM 06 _Zadávanie a evidencia záverečných prác Vám zadávam záverečnú prácu:

Meno a priezvisko študenta: Bc. Miloš MRAŽÍK

Študijný program: riadenie bezpečnostných systémov

Študijný odbor: 9205 bezpečnostné vedy

Typ záverečnej práce: diplomová práca

Jazyk práce: slovenský

Meno a priezvisko vedúceho: prof. RNDr. František Olejník, CSc., DBA.

Meno a priezvisko konzultanta (ak bude určený):

Názov práce: Branná príprava obyvateľov ako základný prvok obrany štátu

Špecifikácia zadania: Definícia brannej prípravy, jej nutnosť a význam. Na ktoré skupiny občanov je potrebné sa zamerať najviac a na ktoré len informatívne. Postavenie prípadnej základnej vojenskej služby pri brannej príprave a jej význam. Dôležitosť brannej prípravy detí základných a stredných škôl. Popísanie priebeh prípadnej mobilizácie a jej predpokladané problémy

Zoznam odporúčanej literatúry:

1. Zákon 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene niektorých zákonov (úprava 2023)
2. Internetové zdroje

Vedúci pracoviska: (riaditeľ ústavu) Dr.h.c. prof. Ing. Vladimír Klímo, CSc., LL.M

Dátum schválenia: 30.9.2023

.....
O. K.

Podpis

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patrí môjmu školiteľovi, prof. RNDr. Františkovi Olejníkovi, CSc., DBA za odborné vedenie, trpezlivosť a ochotu, ktorú mi venoval v priebehu spracovania diplomovej práce.

Abstrakt

Bc. Miloš Mražík: *Branná príprava obyvateľov ako základný prvok obrany štátu.* [Diplomová práca]. Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vedúci: prof. RNDr. František Olejník, CSc., DBA. Stupeň odbornej kvalifikácie: Inžinier v študijnom programe Riadenie bezpečnostných systémov. VŠBM v Košiciach, 2024. 72 s.

Diplomová práca obsahuje vypracovanie problematiky brannej prípravy obyvateľstva ako základného prvku obrany štátu. Úvodná časť je zameraná na teoretické spracovanie sledovanej problematiky, kde sa definujú kľúčové pojmy a teoretické rámce. Jadro práce tvorí analýza súčasného stavu obrannej prípravy a civilnej ochrany na Slovensku, vrátane legislatívy a medzinárodnej spolupráce, ako aj identifikácia hlavných bezpečnostných výziev. V závere práce je zhodnotenie výsledkov a prínosov výskumu, spolu s návrhmi na zlepšenie obrannej prípravy a zvyšovanie celkovej bezpečnosti štátu.

Kľúčové slová: branná príprava, obranný systém, legislatíva, bezpečnostné výzvy, medzinárodná spolupráca, kybernetická bezpečnosť, Slovenská republika

Abstract

Bc. Miloš Mražík: *Defence training of the population as an essential element of national defence.* [Diploma thesis]. The University of Security Management in Košice. Supervisor: prof. RNDr. František Olejník, CSc., DBA . Degree of qualification: Engineer in the study programme Management of Security Systems. The USM in Košice, 2024. 72 pgs.

The diploma thesis contains the elaboration of the issue of the conscription training of the population as a basic element of the state defence. The introductory part is focused on the theoretical treatment of the studied issue, where the key concepts and theoretical frameworks are defined. The core of the thesis is an analysis of the current state of defence training and civil protection in Slovakia, including legislation and international cooperation, as well as the identification of the main security challenges. The thesis concludes with an assessment of the results and contributions of the research, along with suggestions for improving defence training and enhancing the overall security of the state.

Key words: defence training, defence system, legislation, security challenges, international cooperation, cyber security, Slovak Republic

Obsah

ÚVOD.....	7
1 ZÁKLADNÉ POJMY A TEORETICKÉ RÁMCE BRANNEJ PRÍPRAVY	8
1.2 Kľúčové pojmy	9
1.3 História brannej prípravy a civilnej ochrany na Slovensku	9
1.4 Základná vojenská služba jej prínosy a slabé stránky.....	10
1.5 Význam brannej prípravy.....	18
2 LEGISLATÍVNY A NORMATÍVNY RÁMEC	20
2.1 Ústavný zákon a zákony.....	21
2.2 Stratégie Slovenskej republiky.....	25
3 BEZPEČNOSŤ SLOVENSKEJ REPUBLIKY	28
3.1 Bezpečnostné prostredie SR.....	28
3.2 Úlohy a zodpovednosť aktérov v spojitosti s brannou prípravou	29
3.3 Ministerstvo obrany Slovenskej republiky.....	31
3.4 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	36
3.5 Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky	38
4 MOBILIZÁCIA	43
4.1 Cvičenia na posilnenie pripravenosti	44
4.2 Priebeh prípadnej mobilizácie.....	45
4.3 Výzvy v spolupráci medzi civilnými a vojenskými štruktúrami počas mobilizácie.....	49
5 METODOLÓGIA.....	52
5.1 Ciele prieskumu	52
5.2 Metóda prieskumu.....	52
5.3 Charakteristika vzorky	52
5.4 Organizácia prieskumu, zber a spracovanie dát	53
5.5 Vyhodnotenie dotazníkov	53
5.6 Celkové vyhodnotenie.....	62
5.7 Odporúčania pre prax	63
ZÁVER	65
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	66
PRÍLOHY	71

ÚVOD

V našej diplomovej práci sa venujeme komplexnej analýze brannej prípravy obyvateľstva ako základného prvku obrany štátu, s osobitným zameraním na Slovenskú republiku. Na začiatku sme si stanovili za cieľ preskúmať, ako historický vývoj, legislatíva a aktuálne bezpečnostné výzvy ovplyvňujú brannú prípravu a civilnú ochranu na Slovensku. Našou motiváciou je poskytnúť hlbší pohľad na obrannú politiku a strategické plánovanie v kontexte zvyšujúcich sa bezpečnostných hrozieb a výziev, ktorým Slovensko čelí.

Pri spracovaní práce sa opierame o širokú škálu zdrojov, vrátane zákonných predpisov, strategických dokumentov, historických záznamov a odbornej literatúry. Analyzujeme legislatívny a normatívny rámec, ktorý formuje základy obrannej prípravy a civilnej ochrany, a zaoberáme sa medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky voči obrannej a bezpečnostnej politike. Súčasťou našej analýzy je aj revízia súčasného stavu bezpečnostnej situácie na Slovensku, pričom identifikujeme hlavné hrozby a výzvy, ktorým štát čelí.

Na základe zhromaždených údajov a vykonaných analýz následne formulujeme odporúčania, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu obrannej prípravy a celkovej bezpečnosti Slovenskej republiky. V práci sa snažíme o komplexný pohľad na problematiku, pričom kombinujeme teoretické poznatky s praktickými príkladmi a prípadovými štúdiami, ktoré ilustrujú, ako sa teoretické koncepty a legislatíva aplikujú v reálnom kontexte.

Zámerom našej diplomovej práce je nielen poskytnúť ucelený prehľad o brannej príprave na Slovensku, ale aj prispieť k širšej diskusii o dôležitosti obrannej prípravy obyvateľstva v súčasnom bezpečnostnom prostredí.

1 ZÁKLADNÉ POJMY A TEORETICKÉ RÁMCE BRANNEJ PRÍPRAVY

Všeobecne sa základné pojmy a teoretické rámce brannej prípravy týkajú vzdelávania a prípravy jedincov alebo skupín na obranu štátu, ochranu jeho obyvateľov a zabezpečenie jeho suverenity a bezpečnosti. V tomto kontexte sa môžeme zamerať na niekoľko kľúčových oblastí, ktoré formujú základy a teoretické pozadie brannej prípravy. Na začiatku tejto kapitoly sa zameriame na definovanie základných pojmov, ktoré dajú základy pre komplexné pochopenie obrany štátu, a rozvedieme tri hlavné koncepty:

1. *Branná príprava*: Tento termín označuje širokospektrálny systém vzdelávania a tréningu zameraný na vybudovanie schopností a zručností nevyhnutných pre obranu štátu. Pod týmto pojmom rozumieme nielen fyzickú pripravenosť, ale aj teoretické poznatky o obrannej stratégii a taktike.
2. *Bezpečnostné prostredie*: Predstavuje kontext, v ktorom sa odvíja branná príprava a zahŕňa škálu vnútorných a vonkajších hrozieb, s ktorými sa môže štát stretávať. Pojem zahrnuje analýzu aktuálnych bezpečnostných výziev a predpokladaných rizík.
3. *Obranná politika*: Definuje súbor stratégií a zásad určujúcich, ako štát reaguje na identifikované hrozby a akým spôsobom organizuje svoju obranu. Obranná politika predstavuje rámec pre rozvoj a implementáciu obranných opatrení a stratégií.

V dôsledku neustálych zmien v geopolitickej kontexte a bezpečnostnej situácii je nevyhnutné, aby boli teoretické rámce a základné pojmy brannej prípravy dynamické a pružné. Globálne udalosti, technologický pokrok a zmeny vojenských stratégií vyžadujú od týchto konceptov neustálu revíziu a aktualizáciu, aby adekvátnie odrážali súčasné a budúce výzvy. Flexibilita a adaptabilita týchto teoretických základov umožňujú hlbšie pochopenie a efektívnejšiu reakciu na nové formy konfliktov a hrozieb. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby vzdelávací proces a príprava v oblasti obrany zahŕňali kontinuálne vzdelávanie a výskum. Takto založená obranná politika a stratégie zabezpečujú, že obranné sily sú vždy pripravené čeliť výzvam súčasného a budúceho bezpečnostného prostredia.

1.2 Klúčové pojmy

V rámci našej práce sme vymedzili nasledujúce klúčové termíny:

- *Obranná schopnosť*: Označuje celkovú kapacitu štátu brániť sa proti rôznym hrozbám, využívajúc nielen vojenské sily, ale aj pripravenosť civilného obyvateľstva a odolnosť kritických infraštruktúr.
- *Vojenská príprava a výchova*: Segment brannej prípravy zameraný na poskytovanie základných vojenských znalostí a výcviku, umožňujúci občanom pochopiť a podieľať sa na obranných úsiliach v prípade potreby.
- *Civilná ochrana*: Súbor opatrení zameraných na ochranu obyvateľstva, majetku a infraštruktúry pred dopadmi ozbrojených konfliktov alebo iných krízových situácií, zahrňujúci prevenciu, pripravenosť a reakciu.

Tento úvod nám poskytuje pevný základ pre hlbšie pochopenie a diskusiu o rôznych aspektoch brannej prípravy a jej klúčových komponentoch.

1.3 História brannej prípravy a civilnej ochrany na Slovensku

Predtým, než sa pustíme do podstaty našej štúdie, je podstatné vysvetliť historiu a vývoj brannej prípravy, ako aj proces a dôležitosť povinnej vojenskej služby, ktorá bola neodmysliteľnou súčasťou histórie.

História brannej prípravy a civilnej ochrany na Slovensku sa začala formovať v období po druhej svetovej vojne, keď bola krajina súčasťou Československa. V tomto období, výrazne ovplyvnenom studenou vojnou, sa obranná príprava a výchova obyvateľstva stali prioritami, odzrkadľujúc geopolitické napätie a potrebu obrany štátu pred vonkajšími hrozbami. Po februári 1948, v kontexte upevňovania komunistickej moci, došlo na Slovensku k podstatným zmenám v modeli brannej výchovy. Tieto zmeny boli reakciou na príchod nových vojenských technológií a zmenené spoločenské podmienky. Reformy, iniciované v druhej polovici 60. rokov 20. storočia Ústredným výborom komunistickej strany Československa, mali za cieľ modernizovať brannú prípravu a zabezpečiť, aby odrážala aktuálne potreby spoločnosti. V auguste 1968 došlo k intervencii vojsk Varšavskej zmluvy na Slovensko, čo výrazne narušilo realizáciu plánovaných reforiem v oblasti brannej prípravy a výcviku. Tento zvrat udalostí mal za následok obmedzenie brannej prípravy a značne ovplyvnil obrannú politiku a spoločenskú angažovanosť v tejto oblasti.

Po páde komunistického režimu v roku 1989 a rozpade Československa v roku 1993 začala Slovenská republika prechádzať transformačným procesom v mnohých oblastiach, vrátane obrannej politiky. V tomto období došlo k zrušeniu povinnej brannej prípravy, čo bolo výsledkom demokratizačných zmien a očakávania trvalejšieho mieru v Európe. Od 90. rokov 20. storočia sa Slovenská republika začala prispôsobovať novým bezpečnostným výzvam a integrovať do medzinárodných štruktúr, ako je Severoatlantická aliancia a Európska únia. Tento prechod zahŕňal prehodnotenie a aktualizáciu obranných spôsobilostí v reakcii na meniace sa bezpečnostné prostredie, kde hlavnú úlohu v obrane štátu prevzali špecifické obranné inštitúcie a profesionálna armáda.

Pandémia COVID-19, ktorá vypukla na začiatku roka 2020, odhalila niektoré slabiny v existujúcom bezpečnostnom rámci a zdôraznila potrebu zvýšiť pripravenosť a zapojenie občanov do obranných snáh štátu, čo poukazuje na neustále sa meniace výzvy v oblasti národnej bezpečnosti a obrany.

1.4 Základná vojenská služba jej prínosy a slabé stránky

Základná vojenská služba prešla viacerými zmenami v dĺžke jej trvania, reflekujúcimi politické a sociálne zmeny v krajinе. Pôvodný branný zákon z roku 1920 stanovil prezenčnú službu na 14 mesiacov, ktorá sa počas 2. svetovej vojny predĺžila na 24 mesiacov. Po vojne, nový branný zákon z konca 50. rokov 20. storočia ustanovil základnú službu na 24 mesiacov, ktorá bola neskôr upravená a postupne skracovaná až na deväť mesiacov v roku 2001 a napokon na šesť mesiacov v roku 2004. Napokon v roku 2006 bola celkom zrušená. (Chronológia vývoja priebehu vojenskej služby, 2005)

V minulosti sa brancami a neskôr vojakmi stali všetci 17- roční muži. O rok neskôr boli predvolaní pred odvodovú komisiu v mieste trvalého pobytu, ktorá preskúmala ich zdravotný stav a posúdila schopnosť alebo dočasnú či trvalú neschopnosť výkonu vojenskej služby. Na výkon vojenskej služby nastupovali branci až po skončení štúdia na strednej, učnovskej, alebo vysokej škole. Upravené to bolo len prípade základnej služby žiakom vojenských stredných a vysokých škôl a študentom vzdelávacích a výcvikových zariadení ozbrojených síl. Skrátenú službu mali vysokoškoláci alebo branci zo sociálnych dôvodov, ktorí slúžili 5 mesiacov náhradnej služby. Okresné vojenské správy evidovali už v braneckom veku potenciálnych vojakov, na základe ich vzdelávania a rozhodovali o ich zaradení. Vo väčšine prípadov boli branci povolení do

kasárni vzdialených ďaleko od domova. Napriek argumentom o potrebách armády, ozajstným dôvodom bol ten aby nedochádzalo k porušovaniu disciplíny vojakov napríklad útekmi.

Po príchode k pridelenému vojenskému útvaru boli všetci podrobení zdravotnej prehliadke a vystrojení. Vojaci si museli začať zvykať na nové prostredie ktoré im bude na nesledujúce mesiace domovom. Denný poriadok musel byť striktne dodržiavaný a disciplína bola vyžadovaná za každých okolnosti od prvého momentu. Prvý mesiac bol zameraný na adaptáciu na vojenské prostredie. Získavali tiež základne vojenské zručnosti v oblasti poradovej, chemickej, taktickej a streleckej prípravy. Osobné voľno sa častokrát využívalo tiež na zdokonaľovanie vojenskej základnej prípravy a bolo prerušované nácvikmi a rôznymi bojovými poplachmi. Návštevné hodiny boli presne vyhradene v stanovený deň a čas avšak až po splnení úloh. Pre viacerých brancov to bolo najťažšie obdobie, aj vzhľadom na prítomne prvky šikanovania ktoré boli vo vojenskom živote bežne zo strany väčšinou dlhšie slúžiacich vojakov. O tomto probléme sa však verejne mlčalo.

Po zložení vojenskej prísahy, ktorej text sa tiež menil od formovania štátu a režimu, sa z brancov stali právoplatní vojaci. Po tomto slávnostnom akte sa začal odborný výcvik. Každý príslušník mal svoje číslo vojenskej odbornosti ktoré presne určovalo miesto v jednotke a určené povinnosti či už bol voják vodič strelec, prieskumník, tankista alebo letec. Odborný výcvik bol často tiež veľmi náročný. Za najviac náročný sa však považoval napríklad výcvik výsadkárov a prieskumníkov kde sa vyžadovala silná fyzická ale aj psychická pripravenosť. Časté cvičenia v teréne tvrda disciplína sa stali súčasťou bežného života každého vojaka a ich cieľom bolo zautomatizovanie svojich návykov ako aj vedieť splniť úlohy v rámci svojich funkcií v potrebných časových normách. Prioritou bolo vedieť včasne reagovať na danú hrozbu a adekvátnie reagovať v rámci obrany štátu. Vzorné plnenie úloh bolo odmeňovane pochvalami celej jednotky alebo jednotlivcov. Voják mohol byť odmenený napríklad aj povolením opustiť posádku na určitý čas a navštíviť tak svojich blízkych na, čo často nebolo uskutočiteľné zo strany vojaka vzhľadom vzdialenosť od domova. Porušenie disciplíny bolo veľmi prísne. Pri menších priestupkoch sa zakazovali vychádzky mimo útvar a boli navýšené služby. Pri hrubom porušení hrozilo vojakovi väzenie, čo malo za následok nadsluhovanie povinnej vojenskej služby. (Chronológia vývoja priebehu vojenskej služby, 2005)

Balík troch legislatívnych aktov - zákona o brannej povinnosti, zákona o alternatívnej službe počas vojny a vojnového stavu, a Ústavnej novely týkajúcej sa bezpečnosti štátu v období vojny a výnimočného stavu, ktorý vstúpil do platnosti v roku 2006, znamenal prechod k profesionálnej armáde na Slovensku. Napriek tomuto prechodu sa branná povinnosť pre mužov udržala, pričom po dosiahnutí 19 rokov veku sú mladí muži zaregistrovaní v národnom registri. V prípade vojny alebo vyhlásenia vojnového stavu sú títo muži povinní absolvovať odvod a pristúpiť k výkonu mimoriadnej služby. Ak sú však v rozpore so svojím svedomím alebo náboženským presvedčením, majú možnosť vykonávať alternatívnu službu.

Výhody a prínosy povinnej vojenskej služby sú klúčovým aspektom na zvýšenie obrannej pripravenosti štátu. Povinná služba zabezpečuje, že v prípade vojenského konfliktu má štát k dispozícii dostatočný počet dobre vycvičených vojakov. Z toho vyplýva že, v akomkoľvek okamihu môže štát mobilizovať veľký počet jedincov, ktorí sú už oboznámení so základnými vojenskými zručnosťami a disciplínou. Umožňuje to rýchlu reakciu na hrozby bez potreby dlhodobého náboru a výcviku nových brancov. Ďalej zabezpečuje, že široká vrstva populácie prechádza základným vojenským výcvikom, čo vytvára základ pre rozsiahlejšie obranné schopnosti národa. Každý jedinec, ktorý prešiel službou, môže v núdzovej situácii poskytnúť pomoc a podporu s využitím svojich vojenských zručností. Umožňuje armáde neustále zdokonaľovať a aktualizovať výcvikové programy na základe súčasných vojenských potrieb a technológií. Týmto spôsobom sa udržuje vysoký štandard vojenských zručností a adaptabilita na meniace sa formy vojenského konfliktu. Okrem aktívne slúžiacich vojakov povinná služba vytvára rozsiahlu rezervu vycvičených jedincov, ktorí môžu byť v prípade potreby rýchlo mobilizovaní. Toto je neoceniteľné pre udržanie dlhodobej obrannej pripravenosti a flexibility štátu. Absolvovaním vojenského výcviku sa stavajú viac informovanými o obranných stratégiách a potrebách svojho štátu. Toto môže viest' k zvýšeniu národnej jednoty a odhodlania brániť krajinu, čo je nevyhnutný predpoklad pre účinnú obranu. Taktiež ma povinná vojenská služba silný sociálny a kultúrny význam, keďže podporuje pocit spolupatričnosti a hrdosti na národ. Vojenská služba prináša ľudí z rôznych sociálnych, ekonomických a etnických prostredí do spoločných situácií, kde musia spolupracovať na dosiahnutí spoločných cieľov. Tento zdieľaný zážitok môže pomôcť prekonáť sociálne a ekonomicke rozdiely a podporiť pocit národnej jednoty. Účastníci tak často získavajú hlbšie porozumenie a rešpekt voči

rôznorodosti svojej spoločnosti. Okrem toho, spoločné prekonávanie výziev a náročných situácií môže posilniť osobné väzby medzi vojakmi, čím sa vytvárajú silné sociálne siete, ktoré môžu pretrvať aj po skončení služby. Podstatným prínosom je tiež rozvoj osobných zručností. Vojenská služba je známa svojím dôrazom na disciplínu. Táto disciplína sa neobmedzuje len na dodržiavanie pravidiel a rozkazov, ale zahŕňa aj vnútornú disciplínu, ako je sebakontrola a schopnosť dodržiavať osobný režim a ciele. Vojaci sa učia, ako efektívne riadiť svoj čas, určovať priority úlohy a dosahovať vysokú úroveň osobnej organizácie. Tieto zručnosti sú potom prenositel'né do civilného života a kariéry. Pravidelný a intenzívny fyzický tréning zlepšuje celkovú fyzickú zdatnosť, vytrvalosť a silu. Tento zvýšený dôraz na fyzické zdravie môže viesť k lepšiemu zdraviu a životnému štýlu, ktorý môže mať dlhodobý pozitívny vplyv na kvalitu života. Ďalšiu príležitosť sa naskytuje v oblasti rozvoja a uplatnenie vedenia. Jednotlivci sa môžu učiť, ako efektívne viest' tímy, motivovať ľudí a prijímať zodpovednosť za výsledky. Tieto zručnosti vedenia sú vysoko cené v mnohých profesionálnych kontextoch a môžu pomôcť jednotlivcom dosiahnuť úspech v ich kariérach. Tímová práca učí jednotlivcov pracovať spoločne s ostatnými, nezávisle od ich pozadia alebo názorov, na dosiahnutie spoločných ciel'ov. Rozvoj tejto schopnosti efektívnej tímovej práce je nesmierne cenný v každom aspekte života, keďže podporuje schopnosť budovať pozitívne vzťahy a účinne komunikovať. Riešenie náročných situácií rozvíja schopnosť adaptácie, kreatívneho myslenia a udržania si chladnej hlavy v kritickej situácii. Tieto zručnosti riešenia problémov sú dôležité nielen v osobnom, ale aj v profesionálnom živote. Prínos ktorý ma široký dosah na jednotlivca aj spoločnosť ako celok je zlepšenie bezpečnostného povedomia. Jednotlivcom poskytuje vedomosti a zručnosti, ktoré ich pripravujú na rozpoznanie a reakciu na bezpečnostné hrozby. To zahŕňa výcvik v oblasti prvej pomoci, krízového manažmentu, základov sebaobrany a používania obranných technológií. Vďaka tomu sú ľudia lepšie pripravení na rôzne nádzové situácie, či už ide o prírodné katastrofy, teroristické útoky alebo iné bezpečnostné incidenty. Pohľad na národné a medzinárodné bezpečnostné otázky, poskytuje hlbšie porozumenie príčin a dôsledkov konfliktov, ako aj významu mieru a stability. Môže tiež viesť k lepšiemu pochopeniu a podpore obranných politík a iniciatív zameraných na udržiavanie mieru. Zo zlepšeného bezpečnostného povedomia vyplýva aj zvýšená spoločenská zodpovednosť. Jednotlivci, ktorí majú väčšie pochopenie bezpečnostných otázok, sú viac motivovaní k účasti na civilnej ochrane a spoločenských bezpečnostných programoch. Tým sa posilňuje kolektívna

obranchopnosť a zvyšuje sa ochota spolupracovať v prípade hrozby. Vo veľkej mieri tiež prispieva vojenská služba k rozvoju kultúry prevencie, kde prevencia a pripravenosť na riziká sú vnímané ako dôležité aspekty každodenného života. Tento prístup môže viest' k vytváraniu lepších politík a praktík, ktoré zabezpečujú, že spoločnosť je lepšie pripravená a odolnejšia voči rôznym formám hrozieb. Posilnenie bezpečnostného povedomia môže tiež zlepšiť vzťahy medzi civilným obyvateľstvom a ozbrojenými silami. Ked' majú občania lepšie pochopenie úloh a výziev, ktorým čelia vojenské sily, môže to viest' k väčšej verejnej podpore a rešpektu voči tým, ktorí slúžia.

Jednou z hlavných *nevýhod povinnej vojenskej služby* ktorá vyvoláva značnú debatu o jej etických a sociálnych dôsledkoch je obmedzenie osobnej slobody. Povinná vojenská služba vyžaduje, aby občania v určitom období svojho života odložili osobné, profesionálne alebo vzdelávacie ciele na bok a slúžili svojmu štátu. Mladí ľudia sú často nútení prerušiť svoje štúdium alebo opustiť začínajúce kariéry, aby splnili svoje vojenské povinnosti. Toto prerušenie môže mať dlhodobý vplyv na ich profesijný vývoj a ekonomickú stabilitu. Vynútená účasť na vojenskej službe môže spôsobiť osobnú nevôľu a zvýšené hladiny stresu, najmä ak jedinci majú silné etické, náboženské alebo osobné dôvody proti vojenskej službe alebo vojenstvu vo všeobecnosti. Odklad dôležitých životných rozhodnutí, ako sú manželstvo, založenie rodiny, alebo kúpa domova, čo môže mať vplyv na životnú dráhu jedincov a spoločenskú štruktúru. Nútená vojenská služba môže niektorým jedincom spôsobiť psychologické ťažkosti, vrátane úzkosti, depresie alebo dokonca post traumatickej stresovej poruchy (ďalej len "PTSD"), v závislosti od ich skúseností počas služby. Ked'že je vojenská služba povinná a nie dobrovoľná, môže to viest' k nižšej motivácii a angažovanosti medzi vojakmi, čo potenciálne znižuje účinnosť a morálku vojenských jednotiek.

Ekonomické a sociálne náklady sú ďalšou významnou nevýhodou, ktorá môže mať rozsiahle a dlhotrvajúce dopady nielen na jednotlivcov, ale aj na celú spoločnosť. Odloženie dokončenia štúdia alebo začiatku práce znamená neskorší vstup do pracovného procesu, čo môže mať vplyv na celkové životné zárobky a profesijný rast jedincov. V čase vojenskej služby môžu jedinci prísť o možnosť získať vzdelanie alebo pracovné skúsenosti, ktoré sú kritické pre ich budúcu kariéru. To môže viest' k strate konkurencieschopnosti na trhu práce. Po návrate z vojenskej služby môžu byť potrebné dodatočné vzdelávanie alebo odborná príprava na dosiahnutie úrovne zručností, ktorá sa počas ich neprítomnosti v ich odbore vyvinula. V širšom meradle môžu ekonomické a

sociálne náklady povinnej vojenskej služby ovplyvniť celkovú produktivitu a rast ekonomiky. Odvádzanie veľkého počtu mladých pracovných sôl do vojenskej služby môže dočasne znížiť dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, čo môže brzdiť ekonomický rast a inovácie. Financovanie povinnej vojenskej služby si vyžaduje značné verejné prostriedky, ktoré by inak mohli byť investované do vzdelávania, zdravotníctva, alebo iných oblastí, ktoré priamo prispievajú k ekonomickému rozvoju. Okrem priameho vplyvu na ekonomiku existujú aj sociálne náklady spojené s rodinnými a spoločenskými rozkolmi, psychologickými účinkami vojenskej služby na jednotlivcov a potenciálnymi tăžkosťami s reintegráciou do civilného života. Ďalšou nevýhodou povinnej vojenskej služby, ktorá môže mať hlboké a dlhotrvajúce dopady na jednotlivcov, ktorí sa tejto službe podrobia je riziko zneužívania. Tento aspekt vyvoláva vážne obavy o blaho a bezpečnosť vojakov. Vojenské prostredie, charakterizované prísnou hierarchiou a disciplínou, môže niekedy vytvárať podmienky, v ktorých dochádza k šikanovaniu, zneužívaniu a zlému zaobchádzaniu. Tieto praktiky môžu zahŕňať fyzické týranie, psychické terorizovanie, sexuálne obtăžovanie a iné formy nevhodného správania. Obete šikanovania a zneužívania môžu trpieť dlhodobými psychologickými problémami, ako sú depresia, úzkosť, PTSD, nízka sebaúcta a problémy s dôverou v ostatných. Vo vážnych prípadoch môže zneužívanie viest' k fyzickým zraneniam, ktoré môžu mať trvalé následky na zdravie a schopnosť vykonávať bežné činnosti. Skúsenosti so zneužíváním môžu ovplyvniť schopnosť obetí naviazať a udržať zdravé sociálne a pracovné vzťahy. Môže to tiež negatívne ovplyvniť ich kariérny vývoj a profesijné príležitosti. Zneužívanie vo vnútri vojenských jednotiek môže podkopávať morálku, jednotu a efektivitu tímu, čo znižuje celkovú bojovú pripravenosť a efektivitu. Na zníženie tohto rizika zneužívania vo vojenskom prostredí je potrebné priať opatrenia. Jasné pravidlá proti šikanovaniu a zneužívaniu, spolu s dôrazným presadzovaním týchto pravidiel, môžu pomôcť vytvoriť kultúru rešpektu a dôstojnosti. Vzdelávanie vojakov a veliteľov o dôležitosti zdravých medziľudských vzťahov a dôsledkoch zneužívania môže pomôcť predchádzať nevhodnému správaniu. Zabezpečenie dostupnosti podporných služieb pre obete zneužívania, vrátane psychologického poradenstva a právej pomoci, môže pomôcť zmierniť následky a poskytnúť cesty k zotaveniu. Klúčová je taktiež potreba vytvorenia bezpečných a dôveryhodných kanálov pre vojakov, aby mohli nahlasovať prípady zneužívania bez obáv z odplaty, pre rýchlu a efektívnu reakciu .Môžeme teda konštatovať že riziko zneužívania v rámci povinnej vojenskej služby predstavuje vážny problém, ktorý

vyžaduje pozornosť a zásah zo strany vojenských a civilných autorít. Efektívne riešenie tohto problému je nevyhnutné pre ochranu jednotlivcov a udržanie integrity a efektívnosti obranných súčinov.

Otázky efektívnosti sú kľúčovým argumentom v diskusii o nevýhodách povinnej vojenskej služby. Kritici poukazujú na viaceré aspekty, ktoré môžu spochybňovať efektívnosť povinnej služby v porovnaní s profesionálnymi ozbrojenými silami. Vojenský výcvik v rámci povinnej služby je často obmedzený časovo a môže nedostačovať na rozvoj hlbokých odborných znalostí a zručností, ktoré sú vyžadované v modernom vojenskom prostredí. Profesionálna armáda, na druhej strane, investuje viac času a zdrojov do detailného výcviku svojich príslušníkov. Povinná služba zahŕňa jedincov, ktorí do armády nastupujú kvôli zákonným požiadavkám, nie vlastnému rozhodnutiu alebo motivácii slúžiť. To môže viest k nižšej vnútornej motivácii a angažovanosti v porovnaní s dobrovoľníkmi v profesionálnej armáde. Rýchlo sa meniace vojenské a bezpečnostné prostredie vyžaduje pružné a inovačne mysliače sily. Povinná služba môže mať obmedzenia v schopnosti prispôsobiť sa novým hrozbám a technológiám v porovnaní s profesionálnymi vojakmi, ktorí sú neustále v procese učenia a zdokonaľovania. Z pohľadu efektívnosti a pripravenosti môžeme teda povedať že, hoci povinná vojenská služba môže zvýšiť počet disponibilných vojakov, nie vždy znamená, že tieto sily sú okamžite pripravené na nasadenie v konfliktoch vysokej intenzity. Profesionálni vojaci sú neustále v tréningu a majú skúsenosti potrebné pre rýchlu a efektívnu reakciu. Udržiavanie veľkého počtu povinnych služiacich vojakov si vyžaduje značné finančné a materiálne zdroje, ktoré mohli byť inak investované do modernizácie výzbroje a technológie alebo do rozvoja schopností profesionálnych súčinov. Vplyv na systémy, ktoré umožňujú výnimky alebo alternatívne formy služby, môžu viest k vnímaniu nespravodlivosti a sociálneho rozdelenia, čím oslabujú argument o národnej jednote, ktorý je často citovaným prínosom povinnej služby.

Pri hodnotení základnej vojenskej prípravy je dôležité zvážiť rovnováhu medzi jej prínosmi pre obrannú pripravenosť a národnú jednotu a potenciálnymi negatívnymi dopadmi na jednotlivcov a širšiu spoločnosť. Kľúčovými faktormi sú často kontext špecifický pre daný štát, aktuálne geopolitické napätie a technologický vývoj v obrannom sektore. Mnohé štáty sa preto snažia nájsť optimálny model, ktorý by zabezpečil potrebnú obrannú pripravenosť pri súčasnom minimalizovaní sociálnych a ekonomických nákladov, často prostredníctvom kombinácie povinnej a profesionálnej služby alebo zavedením dobrovoľných obranných programov. Rozhodnutia o

implementáciu alebo zrušení povinnej vojenskej služby tak musia byť starostlivo zvážené, pričom je potrebné bráť do úvahy široké spektrum faktorov.

V kontexte Slovenskej republiky je dôležité nájsť rovnováhu medzi tradíciou povinnej vojenskej služby a potrebou adaptácie na moderné bezpečnostné výzvy. Členstvo Slovenskej republiky v Severoatlantickej aliancii (ďalej len „NATO“) a Európskej únii (ďalej len „EÚ“) predstavuje významný faktor, ktorý ovplyvňuje opodstatnenie a prístupy k povinnej vojenskej príprave v krajinе. Tieto medzinárodné záväzky a spolupráce majú priamy vplyv na obrannú politiku Slovenska a jeho vojenské stratégie. Je dôležité zvážiť členstvo v NATO a Európskej únii EÚ pri hodnotení opodstatnenia a formy povinnej vojenskej prípravy. Toto členstvo nielenže zvyšuje bezpečnostné záruky Slovenska prostredníctvom kolektívnej obrany, ale tiež stanovuje určité očakávania v oblasti obranných kapacít a príspevkov k spoločným bezpečnostným cieľom. Ako člen NATO a EÚ, sa Slovensko zaväzuje k udržiavaniu a rozvoju potrebných obranných schopností, čo môže zahŕňať aj aspekty povinnej vojenskej prípravy, zamerané na zabezpečenie, že krajina dokáže efektívne prispieť k spoločným obranným snahám a reagovať na moderné bezpečnostné výzvy. Prechod na profesionálnu armádu a zrušenie povinnej vojenskej služby na Slovensku odzrkadľuje širší trend v rámci členských štátov NATO a EÚ, kde dôraz na kvalitu, odbornosť a vysokú úroveň výcviku prevyšuje potrebu veľkého počtu povinnych slúžiacich vojakov. V tejto súvislosti Slovensko hľadá efektívne spôsoby, ako dosiahnuť optimálnu rovnováhu medzi plnením medzinárodných záväzkov a zabezpečením obrany s ohľadom na národné zdroje a potreby. Slovensko, ako súčasť svojho záväzku voči NATO a EÚ, musí neustále hodnotiť a prispôsobovať svoje obranné stratégie s cieľom zabezpečiť, že jeho ozbrojené sily (ďalej len „OS“) sú schopné efektívne spolupracovať s medzinárodnými partnermi, čeliť súčasným a budúcim bezpečnostným výzvam a prispievať k udržiavaniu mieru a stability v regióne a vo svete. Tento proces môže zahŕňať rôzne formy vojenskej prípravy a výchovy, ktoré sú v súlade s najlepšími praxami a štandardmi stanovenými v rámci týchto medzinárodných organizácií. Tento prístup umožňuje Slovenskej republike reagovať na dynamické medzinárodné bezpečnostné prostredie, zatiaľ čo zohľadňuje interné diskusie o najvhodnejšej forme vojenskej prípravy a služby.

1.5 Význam brannej prípravy

Súčasná situácia, ktorá sa vyvinula v oblasti bezpečnosti, je charakteristická vysokou mierou neistoty. V súčasnej ére rýchleho vývoja technológií a komunikácií, národy čelia novým a komplexným hrozbám, ktoré sa šíria rýchlejšie ako kedykoľvek predtým. Sú v nej zahrnuté nielen tradičné vojenské konflikty, ale aj hrozby ako sú kybernetické útoky, terorizmus, klimatické zmeny, epidémie a ďalšie situácie, ktoré môžu ohrozíť bezpečnosť a stabilitu spoločnosti. To všetko vyžaduje pripravenosť nielen bezpečnostných zložiek krajiny, ale do istej miery celého obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „SR“). Každý suverénny štát ako aj SR, sa snaží chrániť svoje záujmy medzi ktoré neodmysliteľne patrí aj ochrana jeho obyvateľstva. V tejto súvislosti sa branná príprava stáva kľúčovým prvkom ochrany obyvateľstva a národnej bezpečnosti. Občanom a spoločnosti ako celku to umožňuje pripať opatrenia na vlastnú ochranu, ochranu svojich rodín ako aj majetku v prípade krízových situácií. Množme takto konštatovať, že branná príprava neje len zodpovednosťou vlády a inštitúcií ale aj každého jednotlivca čiže obyvateľa štátu. Branná príprava obyvateľov SR predstavuje komplexný systém, ktorý je navrhnutý tak, aby posilňoval nielen obranné schopnosti štátu vo vojenskom zmysle, ale aj celkovú odolnosť spoločnosti voči širokému spektru hrozieb, vrátane prírodných katastrof a iných krízových situácií. Táto príprava je základným prvkom štátu, pretože integruje obranné a bezpečnostné aspekty s civilnou ochranou a zvyšuje schopnosť štátu a jeho občanov čeliť rôznym výzvam.

Význam brannej prípravy možno rozčleniť do niekoľkých kľúčových oblastí. V rámci obrany štátu a územnej celistvosti je dôležitým prvkom vojenská pripravenosť. Vojenská príprava zabezpečuje, že Slovensko má dostatočné množstvo vycvičených jednotlivcov, ktorí môžu byť rýchlo mobilizovaní v prípade vonkajších hrozieb. Toto je obzvlášť dôležité pre malý štát v strategickom regióne Európy. Efektívna branná príprava pôsobí ako odstrašujúci faktor voči potenciálnym agresorom, keďže signalizuje schopnosť štátu brániť sa. Tento aspekt je obzvlášť dôležitý pre Slovensko ako člena NATO, kde je kolektívna obrana a vzájomná pomoc kľúčovými princípmi. V civilnom sektore branná príprava prechádza do širšej koncepcie civilnej ochrany a krízového manažmentu, ktorá zahŕňa pripravenosť na rôzne nevojenské núdzové situácie, ako sú prírodné katastrofy, technologické havárie, pandémie alebo teroristické útoky. Tento aspekt prípravy sa sústredí na vzdelávanie občanov o

postupoch v prípade kríz, vybudovanie efektívnych mechanizmov včasného varovania, ako aj na zabezpečenie koordinácie medzi rôznymi záchrannými a bezpečnostnými službami.

Spoločenský a výchovný rozmer tvorí posilnenie spoločenskej súdržnosti a výchova k zodpovednosti. Spoločné úsilie v rámci brannej prípravy môže podporovať pocit národnej identity a jednoty, zvyšujúc tak spoločenskú súdržnosť. Branná príprava vychováva občanov k zodpovednosti za vlastnú bezpečnosť a bezpečnosť svojho spoločenstva, čím prispieva k vytváraniu zodpovednej a aktívnej občianskej spoločnosti.

V neposlednom rade, branná príprava na Slovensku zahŕňa aj edukačné a osvetové aktivity zamerané na zvýšenie povedomia o bezpečnostných rizikách a o tom, ako sa proti ním brániť. Vzdelávanie v oblasti obrany a bezpečnosti, ako aj rozvoj kritického myslenia a schopnosti rozpoznať dezinformácie, sú neoddeliteľnou súčasťou celospoločenskej odolnosti.

Branná príprava obyvateľstva má kľúčový význam nielen pre zabezpečenie obranyschopnosti štátu, ale aj pre zvyšovanie celkovej spoločenskej odolnosti a pripravenosti na rôzne druhy hrozieb. Tento integrovaný prístup umožňuje lepšie čeliť súčasným aj budúcim výzvam a zabezpečuje, že štát je schopný ochraňovať nielen svoje územie a obyvateľov pred vojenskými hrozbami, ale aj efektívne reagovať na nevojenské krízy a katastrofy, čím sa zvyšuje bezpečnosť a stabilita spoločnosti.

2 LEGISLATÍVNY A NORMATÍVNY RÁMEC

Príprava obyvateľstva na obranu štátu vychádza z viacerých legislatívnych a strategických dokumentov, vrátane zákonov, strategických dokumentov a medzinárodných dohôd, ktoré spoločne vytvárajú právny a konceptuálny základ pre túto činnosť. Medzi hlavné patria:

- *Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky* - Táto legislatíva stanovuje obranu ako komplexnú cieľovú oblasť na udržanie mieru, ochranu a zabezpečenie suverenity, teritoriálnej integrity a nezávislosti hraníc Slovenska.
- *Zákon č. 570/2005 Zákon o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov* - Reguluje brannú povinnosť občanov, to znamená ich povinnosti a práva v súvislosti s obranou štátu.
- *Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky* - Tento dokument identifikuje hlavné bezpečnostné hrozby a výzvy a stanovuje zásady a ciele bezpečnostnej politiky štátu.
- *Obranná stratégia Slovenskej republiky* - Určuje základné prístupy k zabezpečovaniu obrany štátu, vymedzuje obranné ciele, princípy a priority.
- *Medzinárodné dohody a členstvo v NATO a EÚ* - Slovenská republika ako člen NATO a EÚ sa zaväzuje dodržiavať pravidlá a zásady stanovené v týchto medzinárodných organizáciách, čo zahŕňa aj spoluprácu v oblasti obrany a bezpečnosti.

V tejto časti sa venujeme preskúmaniu a analýze právnych predpisov, ktoré formujú rámec v špecifikovanej oblasti. Táto časť poskytne podrobnejší pohľad na široké spektrum normatívnych dokumentov vrátane zákonov, smerníc, medzinárodných dohôd a koncepcíí, ktoré ovplyvňujú a riadia príslušnú tematiku na rôznych úrovniach - od národnej po medzinárodnú. Cieľom je identifikovať a popísat kľúčové právne dokumenty, ich obsah, účel a význam pre danú oblasť, ako aj vzájomné pôsobenie a doplnkovosť medzi nimi. Analýzou legislatívy a normatívnych dokumentov sa snažíme poskytnúť ucelený pohľad na právne prostredie, ktoré formuje a ovplyvňuje prax a politiky v danej oblasti, pričom kladieme dôraz na porozumenie aktuálnych právnych noriem a trendov v ich vývoji. Táto časť slúži ako základ pre hlbšie pochopenie právnych základov a povinností, ako aj pre identifikáciu príležitostí a výziev spojených s aplikáciou a interpretáciou týchto dokumentov v praxi.

2.1 Ústavný zákon a zákony

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu pojednáva o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu. Primárnym zámerom tohto zákona je udržiavanie mieru a bezpečnosti na území Slovenskej republiky, zabezpečenie suverenity, ochrany teritoriálnej integrity, nedotknuteľnosti hraníc a podpory demokratických zásad. Legislatíva sa sústredí na obranné stratégie štátu, záruky života a zdravia obyvateľstva, ochranu základných práv a slobôd, majetku, environmentálnej bezpečnosti a dodržiavania povinností vyplývajúcich z medzinárodných bezpečnostných aliancií. Navyše definuje pravidlá pre vyhlásenie vojny, vojnového stavu, výnimočného alebo núdzového stavu. Dôležitou súčasťou zákona je úprava krízových situácií, kde sú definované opatrenia a povinnosti štátu, ako aj ozbrojených síl a ostatých zložiek v rámci obrany štátu. Rozlišuje rôzne typy stavov a určuje, kto a za akých okolností môže tieto stavy vyhlásiť, ako aj právomoci a obmedzenia, ktoré tieto stavy prinášajú. V čase vyhlásenia týchto stavov môže dôjsť k obmedzeniu základných práv a slobôd občanov, ako je sloboda pohybu, právo na súkromie, ale aj k povinnostiam, ako je pracovná povinnosť alebo povinnosť odovzdať zbrane. Tiež rieši organizáciu a pôsobenie bezpečnostných rád na rôznych úrovniach (národná, krajská, okresná) a ich úlohy pri zabezpečení obrany a bezpečnosti štátu.

Tento Ústavný zákon sa týka širokej škály aktérov – od štátnych orgánov, cez ozbrojené sily, až po jednotlivých občanov, ktorí môžu byť povolení k plneniu určitých povinností. Zahrňuje komplexné opatrenia pre prípad vojnového stavu, ale aj iných krízových situácií, s cieľom ochrániť štát a jeho občanov. (Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu, 2002)

Zákon č. 319/2002 Z. z o obrane Slovenskej republiky, stanovuje pravidlá týkajúce sa povinností a vzťahov v rámci národnej obrany. Definuje úlohy pre štátne inštitúcie, mestá, regionálne moci, ako aj pre právnické a fyzické osoby vrátane podnikateľov, v sfére prípravy na obranné opatrenia štátu a stanovuje sankcie za neplnenie týchto záväzkov. Obrana štátu je popísaná ako komplex opatrení zameraných na udržanie mieru, ochranu suverenity, teritoriálnej jednoty a ochranu

hraníc Slovenskej republiky proti potenciálnemu útoku. Klúčová je tiež úloha kybernetickej bezpečnosti a opatrenia proti terorizmu.

Hlavné pojmy zahŕňajú prípravu na obranu štátu, ktorá zahŕňa tvorbu a udržiavanie obranných kapacít štátu, prípravu ozbrojených súčasťí, obrannú infraštruktúru, hospodársku mobilizáciu a prípravu obyvateľstva. Zákon tiež podrobne rieši riadenie obrany štátu, vrátane vyhodnocovania hrozien, plánovania, organizovania, koordinácie, kontroly a vyhodnocovania plnenia opatrení v tejto oblasti. V čase vojny alebo vojnového stavu je zdôraznená potreba vytvorenia hlavného miesta riadenia obrany štátu.

Tento zákon je komplexným právnym predpisom, ktorý zabezpečuje, aby Slovenská republika mala efektívne a koordinované opatrenia na ochranu svojej suverenity a bezpečnosti pred vnútornými aj vonkajšími hrozobami, pričom zdôrazňuje spoluprácu medzi štátnymi orgánmi, ozbrojenými silami a celou spoločnosťou. (Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky)

Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu. Tento zákon predstavuje právny rámec pre správu štátu počas krízových období, ktoré nie sú v čase vojny alebo v čase vojnového stavu. Stanovuje tiež, ako majú orgány verejnej správy postupovať pri príprave na krízové stavy. Okrem toho určuje právne nároky a záväzky pre fyzické osoby v týchto situáciach, zavádzanie trestov za neplnenie týchto záväzkov. Hlavnými pojmovými definíciami sú krízová situácia, ktorá znamená obdobie bezprostredne ohrozujúce bezpečnosť štátu. Ďalej sa zákon týka základných bezpečnostných záujmov štátu, ako sú zachovanie mieru, ochrana života, zdravia, majetku, a zabezpečenie funkčnosti hospodárstva a orgánov verejnej moci. Krízové riadenie na Slovensku je v kompetencii vlády, ministerstiev, Národnej banky Slovenska, okresných úradov, bezpečnostných rád na viacerých úrovniach, ako aj obcí a samosprávnych krajov. Každý z nich má špecifikované úlohy a pôsobnosť v rámci krízového riadenia. Zákon ďalej stanovuje povinnosti podnikateľov a právnických osôb v rámci civilného núdzového plánovania a využívania informačného systému krízového riadenia. Jeho dôležitosť a aplikácia v praxi sú nástrojom pre zabezpečenie ochrany a bezpečnosti štátu a jeho obyvateľstva v čase kríz, ktoré nepredstavujú vojnové situácie. (Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu)

Zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je právnym predpisom Slovenskej republiky, ktorý upravuje problematiku súvisiacu s brannou povinnosťou občanov. Jeho hlavným cieľom je definícia a regulácia rozsah, ako aj výkon brannej povinnosti, a tiež zálohy ozbrojených síl. Týka sa mužov občanov Slovenskej republiky, ktorí dosiahli vek 19 rokov a majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, ako aj tých, ktorí sa rozhodli dobrovoľne prevziať brannú povinnosť. Podrobne opisuje proces národnej registrácie, systém zberu, spracovania a uchovávania osobných údajov občanov za účelom zabezpečenia obrany a bezpečnosti štátu. Súčasťou brannej povinnosti je odvod. Predstavuje posúdenie zdravotného stavu registrovaných občanov na účely rozhodnutia o ich spôsobilosti vykonávať mimoriadnu službu alebo alternatívnu službu. Podstatnými pojмami tohto zákona sú taktiež mimoriadna služba, ktorá je vykonávaná v období krízovej situácie vojenskou službou a zálohy ozbrojených síl. Do záloh sú zaradení občania, ktorí skončili svoj služobný pomer, absolvovali dobrovoľnú vojenskú prípravu alebo vykonali mimoriadnu službu. Zákon tiež upravuje otázky týkajúce sa vzniku, výkonu a zániku brannej povinnosti, vrátane dôvodov pre oslobodenie od výkonu mimoriadnej služby a možnosti dobrovoľného prevzatia tejto povinnosti.

Tento zákon je zásadným dokumentom pre udržiavanie obranyschopnosti štátu, pričom stanovuje práva a povinnosti občanov v súvislosti s brannou povinnosťou. Svojím obsahom a reguláciami sa dotýka širokej skupiny občanov a má priamy vplyv na organizáciu a fungovanie ozbrojených síl Slovenskej republiky. (Zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov)

Zákon č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu sa zaoberá alternatívou službou v čase vojny a vojnového stavu na Slovensku. Tento zákon umožňuje tým občanom, ktorí z dôvodov svedomia alebo náboženského presvedčenia odmietnu vykonávať vojenskú službu, vykonávať alternatívnu službu v iných organizáciách a inštitúciach štátu. Organizácie, v ktorých môžu občania vykonávať túto službu, zahŕňajú štátne inštitúcie, územnú samosprávu, cirkev, náboženské spoločnosti a organizácie zaoberajúce sa obranou štátu alebo civilnou ochranou obyvateľstva. Zákon stanovuje podmienky pre povolenie občanov na alternatívnu službu, evidenciu a dokumentáciu registrovaných občanov, ako aj práva a povinnosti týchto občanov počas výkonu služby.

Dôležitými pojмami, ktoré sa v zákone vyskytujú, sú napríklad alternatívna služba, registrovaný občan, odopretie mimoriadnej služby, povolenie na alternatívnu službu a zásada rovnakého zaobchádzania bez diskriminácie. Cieľom tohto zákona je zabezpečiť, aby občania mohli vykonávať alternatívnu službu v súlade so svojím svedomím a náboženským presvedčením, pričom si zachovajú svoje práva. (Zákon č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu)

Zákon č. 42/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva, je právnym predpisom zameraným na efektívnu ochranu zdravia a majetku ľudí v prípade mimoriadnych situácií. Definuje kritériá a vytvára systém prevencie, reakcie na krízové situácie a opatrenia na obnovu po ich skončení. Civilná ochrana v rámci tohto zákona pokrýva identifikáciu potenciálnych hrozieb, implementáciu stratégií na minimalizáciu týchto rizík, vypracovanie postupov pre zvládanie a odstraňovanie dôsledkov mimoriadnych udalostí, ako aj organizáciu a vykonávanie evakuačných a záchranných operácií. Zákon stanovuje rozsah právomocí a zodpovednosti orgánov štátnej a miestnej správy, definuje úlohy pre samosprávy a obce a upravuje práva a povinnosti občanov a podnikov v rámci civilnej ochrany. Systém, ktorý tento zákon zavádzá, zahrňuje plány na ochranu obyvateľstva, zabezpečenie nevyhnutných materiálnych a technických zdrojov, organizovanie a realizáciu evakuačných a záchranných činností a tiež edukáciu.

Zákon ďalej zahŕňa pojmy akými sú mimoriadne situácie, zariadenia civilnej ochrany, financovanie civilnej ochrany, plán ochrany obyvateľstva, jednotky civilnej ochrany a materiál civilnej ochrany. Tieto pojmy sú kľúčové pre pochopenie rozsahu a mechanizmov fungovania systému civilnej ochrany v Slovenskej republike. (Zákon č. 42/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva)

Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov. Vytvára právny základ pre ekonomickú mobilizáciu, a to ako v období prípravy na krízové situácie, tak aj počas nich. Ustanovuje úlohu účastníkov ekonomickej mobilizácie, právomoci ministerstiev a ostatných centrálnych štátnych orgánov, spolu s právami a zodpovednosťou právnických a fyzických osôb. Predpisuje kritériá pre získavanie kľúčových zásob nevyhnutných pre život obyvateľstva a operácie ozbrojených síl a ostatných bezpečnostných zložiek. Zahrnuté sú aj podrobnosti o zásobovaní vodou na obdobie

krízovej situácie a procesy týkajúce sa obstarávania a správy štátneho majetku určeného pre potreby hospodárskej mobilizácie. Ďalej upravuje porušenie povinností subjektov hospodárskej mobilizácie a sankcie za tieto porušenia, vrátane ukladania pokút. Podstatná časť zákona sa venuje aj prechodným a zrušovacím ustanoveniam, pričom zrušuje predchádzajúce predpisy týkajúce sa hospodárskej mobilizácie. Zásadný je hlavne pre riadenie štátu v krízových situáciách. Poskytuje rámec pre prípravu a reakciu na rôzne druhy krízových situácií z hospodárskeho hľadiska a zabezpečuje, aby bol štát ako aj hospodárstvo pripravené čeliť rozmanitým výzvam. (Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov)

2.2 Stratégie Slovenskej republiky

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky 2021, je klúčový strategický dokument zameraný na oblasť bezpečnosti štátu, ktorý sa opiera o Ústavu Slovenskej republiky, národnú legislatívu, ako aj na záväzky vyplývajúce zo spojenectiev a medzinárodných dohôd. Medzi tieto záväzky patria Charta Organizácie Spojených národov, Strategická koncepcia Severoatlantickej aliancie, a Globálna stratégia pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku Európskej únie, čo sú základné piliere na ktorých bezpečnostná stratégia stojí. Dokument identifikuje hodnoty a základné zásady, ktoré sú pre Slovenskú republiku dôležité v rámci bezpečnostnej politiky, a na základe analýzy súčasného bezpečostného prostredia formuluje konkrétné ciele, prístupy a nástroje pre realizáciu bezpečostnej politiky. Táto stratégia má za cieľ nielen zabezpečiť ochranu a stabilitu Slovenska, ale aj prispieť k prosperite a rozvoju krajiny a jej občanov, čím sa snaží o komplexné zabezpečenie bezpečnosti na viacerých úrovniach. (Bezpečnostná stratégia slovenskej republiky, 2021)

Obranná stratégia Slovenskej republiky 2021, predstavuje zásadný strategický dokument, ktorý je navrhnutý tak, aby reflektoval meniace sa bezpečnostné prostredie a určoval základné prístupy k zabezpečeniu obrany štátu. Tento dokument sa opiera o základné právne a medzinárodné rámce, vrátane Ústavy Slovenskej republiky, Charty Organizácie Spojených národov, ako aj ďalších medzinárodných zmlúv a dohôd. Okrem toho zohľadňuje strategické dokumenty dôležitých medzinárodných organizácií, ako sú NATO a Európska únia, a nadvázuje na Bezpečnostnú stratégiu Slovenskej republiky.

Cieľom obrannej stratégie je vymedziť východiská obrannej politiky Slovenska, stanoviť jej ciele, spôsoby a nástroje ich napĺňania, zatiaľ čo tiež poskytuje poznatky a usmernenia pre zabezpečovanie obrany a rozvoj systému obrany štátu. (Obranná stratégia SR, 2021)

Vojenská stratégia Slovenskej republiky 2021 je dokument, ktorý priamo nadvázuje na Obrannú stratégiu Slovenskej republiky a Bezpečnostnú stratégiu Slovenskej republiky z rovnakého roku, čím tvorí súčasť koherentného bezpečnostného a obranneho rámca štátu. Táto stratégia sa zameriava na definovanie kľúčových faktorov, ktoré ovplyvňujú operačné prostredie Ozbrojených síl Slovenskej republiky, a špecifikuje, ako by sa malo pristupovať k tvorbe scenárov možných ozbrojených konfliktov, vrátane možností vojenskej reakcie Slovenska. Dôležitým prvkom stratégie je aj vymedzenie vojensko-strategických cieľov a metodik potenciálneho nasadenia ozbrojených síl v rámci ich hlavných úloh, zohľadňujúc predpokladané bezpečnostné a operačné podmienky. Stratégia ďalej identifikuje základné požiadavky na pripravenosť a rozvoj schopností ozbrojených síl, ktoré budú podrobne rozpracované pri tvorbe vojnového modelu a zdrojovo udržateľného modelu ozbrojených síl, s cieľom zabezpečiť ich efektívnosť a pripravenosť na obranu štátu. (Návrh Vojenskej stratégie Slovenskej republiky, 2021)

Stratégia kybernetickej obrany SR 2022. V kontexte kybernetickej bezpečnosti stratégia stanovuje cieľ vytvoriť rámec pre rozvoj národných kybernetických schopností, ktoré sú nevyhnutné pre efektívnu kybernetickú obranu Slovenskej republiky. Tento rámec sa týka nielen ochrany informačnej a komunikačnej infraštruktúry Ozbrojených síl Slovenskej republiky a Vojenského spravodajstva na území Slovenska, ale aj v zahraničí. Cieľom je umožniť realizáciu obranných, útočných, podporných a spravodajských kybernetických operácií, ako aj splnenie medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky v tejto oblasti. (Stratégia kybernetickej obrany slovenskej republiky, 2022)

Koncepcia prípravy obyvateľstva na obranu štátu. Tento dokument, je základným koncepcným materiálom, ktorý predstavuje súhrn princípov, cieľov a postupov prípravy obyvateľstva Slovenskej republiky na obranu štátu. Dokument sa zameriava na dlhodobý proces zmien v oblasti prípravy občanov a obyvateľstva na obranu, pričom reflektuje zmenené bezpečnostné prostredie od 90. rokov 20. storočia, zvýšenú potrebu

odolnosti spoločnosti voči bezpečnostným hrozbám, a zdôrazňuje potrebu zapojenia celého spektra obyvateľstva do obranných procesov. Dokument sa zaobera aj nedostatkami v súčasnom systéme prípravy, identifikuje kľúčové problémové oblasti a navrhuje ciele a stratégie na ich adresovanie. V tejto koncepcii sú zahrnuté pojmy ako bezpečnostné prostredie, obrana štátu, úlohy obyvateľstva pri obrane štátu, legislatívny rámec, strategické dokumenty SR, identifikácia kľúčových predpokladov, súčasný stav rozpracovania prípravy obyvateľstva na obranu, problémové oblasti, ciele, plán realizácie, materiálne a finančné zabezpečenie prípravy, a záver. Dokument zdôrazňuje, že obrana štátu je komplexná úloha, ktorá vyžaduje aktívne zapojenie nielen štátnych inštitúcií a bezpečnostných zložiek, ale aj celého obyvateľstva, vrátane detí, mládeže a dospelých. Je založený na presvedčení, že každý občan a obyvateľ má významnú úlohu v obrane štátu a že je potrebné budovať všeobecné povedomie a pripravenosť na obranu štátu. Táto koncepcia predstavuje rámec pre vytvorenie efektívneho, komplexného a udržateľného systému prípravy obyvateľstva na obranu štátu, ktorý je schopný reagovať na dynamické a nepredvídateľné zmeny v bezpečnostnom prostredí. Je určený širokému spektru aktérov, vrátane vládnych inštitúcií, vzdelávacích organizácií, občianskej spoločnosti a samotného obyvateľstva, s cieľom podnietiť zapojenie a spoluprácu pri budovaní obranných kapacít Slovenskej republiky. (Ministerstvo obrany SR, 2021)

3 BEZPEČNOSŤ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V praxi sa pojem bezpečnosť len výnimočne používa vo všeobecnej rovine. Častejšie sa k tomuto pojmu podľa prostredia, v ktorom sa nachádza pridávajú rôzne pojmy, napríklad, ako vojenská bezpečnosť, ekonomická bezpečnosť, bezpečnosť pri práci, informačná bezpečnosť a pod.

Kategória bezpečnosť býva chápana aj ako:

- Ako stav, kedy systém nie je ohrozený vo svojej existencii, záujmoch či hodnotách. Tento stav môže zahŕňať aspekty ako istota, ochrana, zabezpečenie, osobná bezpečnosť, mechanizmy kolektívnej bezpečnosti, či celková bezpečnosť štátu.
- Ako súbor opatrení zameraných na udržiavanie vnútorného poriadku a bezpečnosti v štáte, ochranu ľudských práv a slobôd občanov pred kriminalitou, terorizmom, organizovaným násilím atď., a zároveň na uchovanie základných demokratických princípov, suverenity, teritoriálnej integrity a hraníc štátu.

Inštitucionálne, ako bezpečnostné orgány, policajné orgány, polícia a pod.

(Buzalka, 2008)

3.1 Bezpečnostné prostredie SR

To ako by sa mala formovať príprava obyvateľstva v rámci brannej alebo obrannej prípravy je nevyhnutné poznať bezpečnostné prostredie.

„Bezpečnostné prostredie a predovšetkým bezpečnostná situácia sú dynamické kategórie. Ich zmeny sú bud' predvídateľné, alebo nepredvídateľné. Efektívne riadenie bezpečnosti vyžaduje poznať nielen súčasná stav, ale aj možný vývoj v budúcnosti.“ (Hofreiter, 2016)

Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok podrobne hodnotí bezpečnostné prostredie a vplyvy, ktoré majú priamy dosah na obyvateľstvo SR, s osobitným dôrazom na aspekty relevantné pre brannú prípravu obyvateľstva. Pre potreby našej prace preto vychádzame z poslednej zverejnenej správy, ktorá podrobne hodnotí bezpečnostné prostredie a vplyvy, ktoré majú priamy dosah na obyvateľstvo SR a tou je „Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2022.“ Z nej môžeme zhrnúť že, bezpečnostné prostredie Slovenskej republiky možno charakterizovať ako dynamické a

vystavené rôznym vonkajším aj vnútorným hrozbám, ktoré vyžadujú neustálu pozornosť a adaptáciu. V posledných rokoch bolo značne ovplyvnené medzinárodnými udalosťami, ako je pandémia COVID-19 a vojenská invázia Ruska na Ukrajinu, ktoré poukázali na potrebu silnej národnej a medzinárodnej spolupráce, ako aj komplexnej prípravy a reakcie na krízy rôzneho druhu. Bezpečnostné výzvy zahŕňajú kybernetické hrozby, ktoré predstavujú rastúce riziko pre štátne inštitúcie, súkromný sektor i jednotlivcov. Pandémia zase zdôraznila význam verejného zdravotníctva a krízového riadenia ako klúčových aspektov národnej bezpečnosti. Vojenské konflikty v bezprostrednom susedstve Slovenska, ako je ukrajinská kríza, poukazujú na potrebu udržiavať vysokú úroveň obrannej pripravenosti a solidaritu s medzinárodnými partnermi. Slovensko čelí aj výzvam spojeným s klimatickými zmenami, prírodnými katastrofami a ekologickou bezpečnosťou, ktoré vyžadujú integrovaný prístup k riadeniu rizík a adaptácií. Socioekonomicke aspekty, ako sú migrácia, ekonomická stabilita a sociálna kohézia, tiež zohrávajú významnú úlohu v bezpečnostnom prostredí, pričom rastúca polarizácia spoločnosti a šírenie dezinformácií predstavujú ďalšie riziká. (Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2022, 2023)

Pre ochranu štátu ako aj jeho obyvateľov je preto jedným z hlavných prvkov bezpečnostný systém. Pre jeho definíciu sú rôzne výklady tohto pojmu, avšak jeho základným poslaním je to, aby v krízových situáciách, ako aj v čase vojny, vojnoveho stavu ale aj mimo nich zaistil stav bezpečnosti štátu. V rámci bezpečostného aparátu Slovenskej republiky môžeme identifikovať rôzne segmenty, ktorími sú riadenie a prijímanie rozhodnutí, zahraničná bezpečnostná stratégia, vnútroštátna bezpečnosť ako aj riešenie krízových situácií a krízové manažérské procesy. Tieto oblasti sú úzko prepojené s celkovými cieľmi a úlohami štátneho bezpečnostného systému.

Zabezpečenie ochrany a bezpečnosti všetkých občanov, ako aj ich práva, slobôd a majetku, patria medzi hlavné záväzky štátu v rámci demokratickej spoločnosti. Aby bol štát schopný plniť tieto úlohy, musí nepretržite posilňovať svoju pripravenosť na rôzne výzvy, hrozby a krízové situácie.(Bezpečnostná stratégia slovenskej republiky, 2021)

3.2 Úlohy a zodpovednosť aktérov v spojitosti s brannou prípravou

Dokument s názvom „Koncepcia prípravy obyvateľstva na obranu štátu“ je strategický dokument vydaný v roku 2021, ktorý slúži ako základný koncepčný materiál pre vytvorenie a rozvoj systémového riešenia prípravy obyvateľstva Slovenskej

republiky na obranu štátu. Jeho primárnym cieľom je komplexne zabezpečiť obranu Slovenskej republiky a zvyšovať kvalitu prípravy obyvateľstva na obranu proti súčasným a budúcim bezpečnostným hrozbám. Tento dokument vznikol na základe potreby reagovať na dynamické a nepredvídateľné zmeny v bezpečnostnom prostredí a zdôrazňuje význam účasti celého obyvateľstva na obrane štátu. Ukazuje, že obrana štátu nie je len na pleciach štátnych inštitúcií a bezpečnostných zložiek, ale vyžaduje si aktívnu účasť a pripravenosť celého obyvateľstva. (Ministerstvo obrany SR, 2021)

Pre potreby spracovania našej problematiky brannej prípravy obyvateľstva, budeme čiastočne vzchádzať aj z tejto „Koncepcie prípravy obyvateľstva na obranu štátu“. V tejto kapitole si postupne povieme o najhlavnejších aktéroch v rámci brannej prípravy obyvateľstva Slovenska, tiež aká je ich zodpovednosť a čo je ich poslaním.

Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“) figuruje ako klúčový aktér v procese prípravy a implementácie stratégií na obranu štátu. Vláda SR má zodpovednosť za určenie celkových smerníc a priorít v oblasti obrany a bezpečnosti, schvaľovanie strategických dokumentov a zabezpečenie koordinácie medzi rôznymi štátnymi inštitúciami a rezortmi zapojenými do prípravy obyvateľstva na obranu. Jej úlohou je aj zabezpečenie finančných, materiálnych a personálnych zdrojov potrebných pre efektívnu obranu štátu a reakciu na bezpečnostné hrozby. Zapojenie obyvateľstva do obrany štátu sa opiera o rozsiahlu siet štátnych inštitúcií a orgánov, ktoré podľa svojich právomocí a oblasti pôsobnosti vykonávajú zásadné úlohy v procese prípravnej fázy. Patria sem:

- *Ministerstvo obrany SR* (ďalej len „MO SR“) – ako hlavný rezort zodpovedný za obranu štátu, prípravu vojenských stratégií, organizáciu a výcvik ozbrojených síl, ako aj za iniciatívy súvisiace s obranným vzdelávaním a informovaním obyvateľstva.
- *Ministerstvo vnútra SR* (ďalej len „MV SR“) je zodpovedné za vnútornú bezpečnosť, civilnú ochranu, krízové riadenie, ako aj za spoluprácu s ozbrojenými silami v prípade vnútroštátnych kríz a bezpečnostných hrozieb.
- *Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky* (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) spolupracuje na implementácii vzdelávacích programov zameraných na zvýšenie bezpečnostného povedomia a pripravenosti obyvateľstva, vrátane integrácie tematiky obrany a bezpečnosti do školských osnov.

- *Iné štátne inštitúcie a orgány verejnej správy*, v závislosti od špecifických úloh a situácií sa do prípravy obyvateľstva na obranu štátu môžu zapájať aj ďalšie orgány, ako sú Hasičský a záchranný zbor, Slovenská informačná služba, orgány miestnej samosprávy a ďalšie rezorty s relevantnými kompetenciami.

3.3 Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Zodpovedá hlavne za obranu a vojenskú bezpečnosť krajiny, pričom v rámci prípravy obyvateľstva na obranu štátu zastáva klúčovú úlohu. Pod jeho gesciu spadajú rôzne organizačné zložky, ako sú Ozbrojené sily Slovenskej republiky, ktoré predstavujú hlavný pilier obrany štátu, Vojenská polícia zabezpečujúca vojensko-policajné úlohy, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika poskytujúca vzdelávanie budúcim dôstojníkom, Vojenský historický ústav, ktorý sa venuje štúdiu a dokumentácii vojenskej histórie, a Vojenské spravodajstvo, ktoré sa stará o zber a analýzu informácií relevantných pre obranu a bezpečnosť štátu.(Ministerstvo obrany, 2024)

V kontexte prípravy obyvateľstva na obranu štátu sa MO SR zameriava na niekoľko klúčových aktivít. Predovšetkým ide o vzdelávanie a informovanie verejnosti, kde sa snaží zvyšovať obranné povedomie a poskytovať informácie o bezpečnostných hrozbách, obrannej politike štátu a spôsoboch ochrany v prípade kríz. Prostredníctvom programov dobrovoľnej vojenskej prípravy (ďalej len „DVP“) ponúka občanom možnosť získať základné vojenské vedomosti a zručnosti, čím prispieva k ich lepšej pripravenosti na možné bezpečnostné hrozby.

Dôležitým aspektom pôsobenia ministerstva je aj spolupráca s inými rezortmi, štátnymi úradmi, samosprávami a neziskovými organizáciami, čo umožňuje zabezpečiť komplexný prístup k obrane a bezpečnosti na všetkých úrovniach. Ministerstvo obrany zároveň zastupuje Slovenskú republiku v medzinárodných obranných a bezpečnostných štruktúrach, ako je NATO a Európska únia, čím prispieva k posilneniu kolektívnej obrany a zvyšovaniu celkovej bezpečnosti štátu. V rámci týchto aktivít MO SR hrá zásadnú úlohu v budovaní odolnosti štátu a spoločnosti voči rôznym hrozbám a v príprave obyvateľstva na obranu štátu. Jeho prístup zahŕňa nielen vzdelávanie a informovanie, ale aj praktickú prípravu, čím sa snaží zabezpečiť, aby boli občania schopní efektívne reagovať na možné bezpečnostné výzvy.

Ozbrojené sily Slovenskej republiky:

„Hlavnou úlohou OS SR je zaručovať obranu SR a bezpečnosť štátu pred vonkajším ozbrojeným napadnutím cudzou mocou, ako aj plniť záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorými je SR viazaná. Popri tom sa podielajú na zachovávaní verejného poriadku, zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc SR, na plnení úloh v čase výnimočného alebo núdzového stavu a pri odstraňovaní jeho následkov a na plnení úloh v zahraničí pri humanitárnej pomoci, vo vojenských a mierových pozorovateľských misiách medzinárodných organizácií alebo v rámci vojenských cvičení. Civilné riadenie OS je zaručené Ústavou SR a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi, ktoré zverujú právomoc riadiť OS do pôsobnosti civilných ústavných orgánov SR.“ (Purdek, bez dátumu)

Doplňovanie záloh OS SR je jednou z hlavných úloh v čase mieru ako aj neustále zvyšovanie odbornej pripravenosti k prispievaniu kvality riadenia, a plnenia predurčených úloh a tiež obranyschopnosti a jej neustáleho vyhodnocovania.

Pre širší prehľad je potrebne spomenúť že druhy štátnej služby nasledovne:

- *Prípravná štátma služba* - je obdobie štátnej služby, v ktorej sa profesionálny vojak pripravuje na výkon dočasnej alebo krátkodobej štátnej služby, V tomto období je vojak, vo funkcií čakateľ predurčený pre zbor mužstva a poddôstojníkov Vojak vo funkcií kadet sa pripravuje pre službu v dôstojníckom zbere OS SR. Počas prípravnej služby absolvujú vojaci základný vojenský výcvik, v ktorom musia zvládnuť zručnosti potrebné pre plnenie ich ďalších úloh v dočasnej alebo krátkodobej štátnej službe.
- *Dočasná štátma služba* - znamená to, že po ukončení prípravnej fázy štátnej služby má služobný úrad možnosť ustanoviť profesionálneho vojaka do dočasnej štátnej služby.
- *Stála štátma služba* - služobný úrad má právomoc ustanoviť profesionálneho vojaka do stálej štátnej služby po uplynutí maximálnej doby štátnej služby, pričom rozhodnutie je založené na posúdení predchádzajúcej dočasnej štátnej služby. Toto vymenovanie môže nastať, ak si o to profesionálny vojak požiada sám, alebo ak je takéto rozhodnutie v záujme služobného úradu.
- *Krátkodobá štátma služba* - po ukončení prípravnej štátnej služby môže služobný úrad povýsiť profesionálneho vojaka na vojaka 2. stupňa alebo ho povýsiť do hodnosti poručíka. Alternatívne, môže prijať občana do vojenskej služby bez

absolvovania prípravnej štátnej služby, pokiaľ sú splnené pred stanovenými kritériami, a to na základe dohody na určitú dobu.

V nasledujúcej časti sa zameriame na inštitúcie a strediská v ktorých sa vykonáva príprava a výcvik v rámci MO SR a OS SR a preskúmame obsah a rozsah prípravy a výcviku.

Základňa výcviku a mobilizačného doplňovania je integrovaná do štruktúry pozemných síl OS SR a zohráva kľúčovú rolu v príprave a výcviku vojenského personálu. Jej hlavnou úlohou je poskytovať komplexný výcvik, ktorý zahŕňa základné vojenské zručnosti, špecializovanú prípravu jednotlivcov a rozvoj vedomostí a schopností poddôstojníkov. Okrem toho sa táto jednotka zameriava na prípravu vojakov pre účasť v medzinárodných operáciách a misiach krízového manažmentu, pričom je schopná zabezpečiť efektívne začlenenie a bojové stmelenie mobilizovaných jednotiek.

Medzi jej základné povinnosti patrí realizácia výcvikových programov, ktoré sú špecificky navrhnuté pre rôzne odbornosti v rámci ozbrojených síl. Táto základňa zabezpečuje tiež základný vojenský výcvik, pre kadetov Akadémie ozbrojených síl, vrátane programov a kurzov určených pre kadetov a absolventov vysokých škôl. Súčasťou jej poslania je aj poskytovanie odborného výcviku jednotlivcom, organizácia vzdelávacích a kariérnych kurzov pre poddôstojníkov, ako aj realizácia ďalších špecializovaných výcvikových programov.

Výsledkom jej činnosti je dobre pripravený a vycvičený vojenský personál, ktorý je schopný efektívne plniť úlohy v rámci národných a medzinárodných obranných a bezpečnostných operácií. Jej práca je neoceniteľná pre zabezpečenie obranyschopnosti a operatívnej pripravenosti Slovenskej republiky.

Základný vojenský výcvik v OS SR je nevyhnutným prvkom prípravy každého nového príslušníka, či už ide o profesionálneho vojaka alebo účastníka dobrovoľnej vojenskej prípravy. Tento výcvik je realizovaný skúsenými inštruktori a výcvikovými centrami s cieľom poskytnúť účastníkom základné vojenské zručnosti, zlepšiť ich fyzickú kondíciu, naučiť ich vojenskej disciplíne a pripraviť ich na požiadavky vojenskej služby. Dĺžka tohto výcviku sa lísi v závislosti od cieľovej skupiny a špecifických požiadaviek, no typicky trvá od niekoľkých týždňov do niekoľkých mesiacov. Obvykle však základný výcvik trvá 7 týždňov a je ukončený slávnostnou prísahou. Po absolvovaní základného vojenského výcviku pokračujú absolventi

vysokých škôl štúdiom v Akadémií ozbrojených súl v Liptovskom Mikuláši. Čakatelia pokračujú v odbornom výcviku jednotlivca v súlade s programami príprav.

Príprava záloh a výcvik aktívnych záloh sú primárne tvorené občanmi, ktorí ukončili službu ako profesionálni vojaci alebo absolvovali mimoriadnu službu. Ďalšími členmi záloh sú bývalí členovia bezpečnostných zložiek, akými sú polícia či hasičský zbor, za predpokladu, že im pokračuje branná povinnosť. Po vojnovej období sa do záloh môžu zaradiť aj tí, ktorí boli povolení, ale neabsolvovali mimoriadnu službu, pričom zaradenie sa uskutoční deň po ukončení ich služby. Zálohy sú rozdelené na aktívne a ostatné. Občania zaradení do záloh, ktorí v období krízy odmietnu vykonávať mimoriadnu službu, sú povinní nastúpiť do alternatívnej služby.

Praktický výcvik obvykle zahŕňa strelecké cvičenia, kde záložníci obnovujú a zdokonaľujú svoje zručnosti v manipulácii so zbraňou a v streleckej príprave. Simulujú sa taktiež bojové operácie, kde sa trénuje pohyb a koordinácia v teréne, ako aj taktické cvičenia v malých skupinách. Klúčovou súčasťou výcviku aktívnych záloh je tiež zdôrazňovanie významu tímovej práce, adaptability a schopnosti rýchlo reagovať na meniacu sa situáciu. Cieľom je, aby každý záložník bol nielen dobre vycvičený v individuálnych vojenských zručnostiach, ale aby bol tiež schopný efektívne spolupracovať v rámci svojej jednotky. Výcvikový cyklus a plány cvičení sú navrhnuté tak, aby boli v súlade s potrebami a prioritami obrannej stratégie Slovenskej republiky, pričom sa zohľadňuje aktuálne bezpečnostné prostredie a možné hrozby. Aktívne zálohy predstavujú dôležitú súčasť obranného systému štátu, a ich pravidelný a kvalitný výcvik je nevyhnutný pre udržanie vysokého stupňa pripravenosti a obranyschopnosti Slovenska.

Cieľom do budúcnosti v rámci rozvoja záloh Ozbrojených súl Slovenskej republiky je vytvoriť početne stabilné, rýchlo zladiteľné a dobre vycvičené zálohy, ktoré poslúžia ako dôležitý doplnok profesionálnych vojakov v krízových momentoch alebo počas vojnových operácií. Zameranie bude predovšetkým na formovanie aktívnych záloh ako okamžite dostupného personálu. V prípade potreby budú zálohy využité na rýchle doplnenie súl pripravených na akúkoľvek nádzovú situáciu. Rozvojová stratégia zahŕňa pravidelné precvičovanie záloh a posilnenie dobrovoľnej vojenskej prípravy občanov. Systém prípravy záloh sa bude snažiť otvoriť príležitosť pre širšie spektrum občanov, čím rozšíri základňu potenciálneho personálu pre obranu štátu. (Dlhodobý plán rozvoja rezortu ministerstva obrany s výhľadom do roku 2035, 2022)

Dobrovoľná vojenská príprava (ďalej len „DVP“) na Slovensku predstavuje program, ktorý umožňuje občanom Slovenskej republiky absolvovať vojenský výcvik bez nutnosti vstupovať do aktívnej služby v Ozbrojených silách Slovenskej republiky. Cieľom DVP je poskytnúť základné vojenské zručnosti a vedomosti, ktoré prispievajú k obrannej pripravenosti štátu, ako aj k osobnému rozvoju účastníkov. Program je otvorený pre mužov a ženy, ktorí spĺňajú vstupné kritériá, najmä vekové a zdravotné požiadavky. Účastníci absolvujú teoretickú aj praktickú časť výcviku, ktorá zahŕňa základy vojenskej taktiky, streľbu, prvú pomoc, prežitie v teréne a ďalšie disciplíny. DVP slúži nielen ako možnosť pre občanov získať vojenské zručnosti a posilniť svoje fyzické a psychické schopnosti, ale aj ako platforma pre budovanie rezerv pre ozbrojené sily. Absolventi tejto formy prípravy môžu byť v prípade potreby rýchlejšie mobilizovaní v rámci obrannej stratégie štátu.

V posledných rokoch sa na Slovensku venuje zvýšená pozornosť rozvoju a propagácií DVP ako súčasti širšieho úsilia o posilnenie obranných kapacít a vedomia občanov. Program prípravy sa pravidelne aktualizuje tak, aby odrážal súčasné potreby a výzvy, ktorým čelí bezpečnostné prostredie Slovenska aj celého euroatlantického priestoru.

Akadémia Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Vzdelávací proces na Akadémii Ozbrojených síl (ďalej len „AOS“) je štruktúrovaný do viacerých fáz, zahŕňajúcich širokú škálu predmetov od vojenskej teórie, stratégie, taktiky, cez štúdium bezpečnostných a obranných štúdií, až po právne, etické a manažérske disciplíny relevantné pre vojenské prostredie. Okrem toho sú študenti zapojení do praktického výcviku, ktorý zahŕňa strelecký výcvik, fyzickú prípravu, taktické cvičenia, výcvik v prežití a prvej pomoci, ako aj simulácie vojenských operácií. Dôležitou súčasťou vzdelávacieho procesu je aj rozvoj vodcovských a manažérskych schopností, pričom študenti sú vedení k tomu, aby boli schopní prevziať zodpovednosť, rozhodovať sa v náročných situáciách a efektívne viest' svoje jednotky. Akadémia kladie veľký dôraz na etické aspekty vojenskej služby a význam služby pre obranu a bezpečnosť štátu. Celkovo je výcvik na AOS navrhnutý tak, aby pripravil študentov nielen na vojenské povolania, ale aj na to, aby sa stali vodcami a etickými rozhodcami, schopnými ľeliť výzvam 21. storočia. Absolventi tak odchádzajú s komplexnou prípravou, ktorá im umožňuje plniť široké spektrum úloh v rámci ozbrojených síl a prispievať k obrannej a

bezpečnostnej politike Slovenskej republiky. (Dlhodobý plán rozvoja rezortu ministerstva obrany s výhľadom do roku 2035, 2022)

Regrutačné strediská na Slovensku sú špecializované inštitúcie zodpovedné za proces náboru, výberu a registrácie kandidátov pre službu v Ozbrojených silách Slovenskej republiky . Tieto strediská sú kľúčovou súčasťou systému obrany štátu a zabezpečujú, že ozbrojené sily sú personálne vybavené kvalifikovanými a motivovanými jednotlivcami. Rekrutácia na Slovensku prebieha na dobrovoľnej báze, keďže povinná vojenská služba bola na Slovensku zrušená. Jej proces zahŕňa viacero krokov, vrátane informačných kampaní, prijímacieho konania, ktoré obsahuje psychologické testy, fyzické testy a zdravotné vyšetrenie, až po samotnú registráciu a začlenenie do výcvikového procesu. Kandidáti, ktorí úspešne prejdú týmito fázami, sú následne zaradení do príslušnej časti ozbrojených súčasťou ich schopností, záujmov a potrieb OS SR. Tieto strediská pracujú v tesnej spolupráci s rôznymi časťami ozbrojených súčasťou a inými vládnymi agentúrami, aby zabezpečili efektívny a cielený nábor nových členov. V dôsledku toho sa rekrutácia nezameriava len na kvantitu, ale predovšetkým na kvalitu a vhodnosť kandidátov pre rôzne druhy vojenskej služby.

3.4 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) zohráva kľúčovú úlohu v príprave obyvateľstva na obranu štátu, pričom sa zameriava najmä na aspekty civilnej ochrany, krízového manažmentu, bezpečnosti a verejného poriadku. Jeho úlohou je zabezpečiť ochranu života, zdravia a majetku občanov pred mimoriadnymi udalosťami a krízovými situáciami, ako aj koordinovať činnosti štátnej správy a samosprávy v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia. Úlohy štátnej správy v rámci prípravy obyvateľstva na obranu štátu sú rozsiahle a zahŕňajú širokú škálu činností zameraných na zabezpečenie bezpečnosti, obranyschopnosti a odolnosti štátu a jeho občanov voči rôznym hrozobám. Tieto činnosti môžu byť organizované na rôznych úrovniach - od centrálnej vládnej úrovne, až po lokálnu samosprávu. Na základe obvyklých praxí a štruktúrnych zodpovedností ministerstva môžeme identifikovať niekoľko hlavných foriem, ktorými sa toto ministerstvo zvyčajne podieľa na príprave obyvateľstva.

MV SR sa na brannej príprave obyvateľstva podieľa prostredníctvom širokej škály aktivít a programov zameraných na zvyšovanie povedomia a pripravenosti

občanov na rôzne bezpečnostné hrozby. Jeho úloha zahŕňa organizáciu vzdelávacích programov a informačných kampaní, ktoré poskytujú občanom vedomosti a zručnosti potrebné pre efektívnu reakciu v krízových situáciách, ako sú prírodné katastrofy alebo teroristické útoky. Tieto vzdelávacie aktivity sa môžu realizovať formou školení, seminárov a verejných prezentácií a sú často zamerané na špecifické témy, ako je civilná ochrana, poskytovanie prvej pomoci a evakuačné postupy.

Dôležitým aspektom práce MV SR je aj spolupráca s rôznymi partnermi vrátane iných štátnych orgánov, miestnych samospráv, neziskových organizácií, záchranných služieb a medzinárodných inštitúcií. Táto spolupráca umožňuje ministerstvu efektívnejšie rozdeľovať zdroje, zdieľať expertízu a koordinovať reakcie na krízové situácie. Jednou z kľúčových úloh je tiež príprava a implementácia komplexných plánov krízového riadenia, ktoré sú nevyhnutné pre rýchlu a organizovanú reakciu na rôzne druhy kríz. V rámci týchto aktivít ministerstvo organizuje cvičenia a simulácie, ktoré poskytujú realistický tréning a umožňujú účastníkom overiť a zdokonaliť postupy a taktiky potrebné pre zvládanie krízových situácií. Aktivity a programy organizované Ministerstvom vnútra sú rozhodujúce pre budovanie silnej a odolnej spoločnosti, ktorej občania sú dobre informovaní a pripravení čeliť rôznym hrozbám. Vďaka rozsiahlej spolupráci s rôznymi aktérmi a využívaniu moderných vzdelávacích metód ministerstvo značne prispieva k celkovej obranyschopnosti a bezpečnosti štátu.

Civilná ochrana obyvateľstva je zásadným aspektom prípravy na krízové situácie a zahŕňa komplexnú sériu opatrení zameraných na minimalizáciu rizík a negatívnych dopadov na ľudí v prípade nútke. Tento proces zahŕňa plánovanie a vykonávanie činností, ktoré zabezpečujú bezpečnosť a ochranu obyvateľov, či už ide o prírodné katastrofy, technologické havárie, alebo vojenské konflikty. Základnými piliermi ochrany sú evakuácia ohrozených oblastí, poskytovanie bezpečných úkrytov, distribúcia nevyhnutných ochranných prostriedkov a garantovanie prístupu k zdravotnej starostlivosti pre tých, ktorí ju potrebujú.

Evakuácia predstavuje dôležitý krok v ochrane obyvateľstva, kedy sa ľudia premiestňujú z oblastí ohrozených katastrofou do bezpečnejších lokalít. Plánovanie evakuácie zahŕňa identifikáciu ohrozených oblastí, vytvorenie evakuačných trás a určenie úkrytov alebo evakuačných centier pre dočasné umiestnenie evakuovaných osôb. Tieto centrá musia byť vybavené základnými potrebami ako sú jedlo, voda, prístrešie a prístup k zdravotnej starostlivosti, aby sa zabezpečil pohodlný a bezpečný

pobyt evakuovaných. Tieto úkryty poskytujú ochranu pred vonkajšími vplyvmi a sú dôležité pre udržanie života a zdravia v čase krízy. Distribúcia ochranných prostriedkov, ako sú masky, oblečenie a lieky, je nevyhnutná pre zabezpečenie osobnej ochrany obyvateľstva proti rôznym hrozbám. Táto činnosť zahŕňa organizované rozdávanie týchto prostriedkov, vzdelávanie ľudí o ich správnom používaní a zabezpečenie, aby každý mal prístup k ochrane, ktorú potrebuje.

3.5 Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky

Vzdelávanie a tréning sú základnými piliermi prípravy obyvateľstva na obranu štátu, kde sa dáva dôraz na budovanie povedomia, zručností a schopností potrebných pre účinnú reakciu na rôzne druhy hrozieb a krízových situácií. Táto oblasť pokrýva široké spektrum aktivít od školského vzdelávania až po špecializované tréningové programy. Jej cieľom je pripraviť jednotlivcov i kolektívy na rôzne scenáre, zvyšovať ich odolnosť a adaptabilnosť voči nepredvídaným udalostiam. Dôležitá je tiež integrácia tematiky civilnej ochrany, prvej pomoci, základov obrany a bezpečnosti do učebných osnov základných a stredných škôl. Cieľom je vychovať generáciu, ktorá je informovaná o možných rizikách a vie, ako sa správať v krízových situáciach. Realizácia kurzov a tréningov pre určité skupiny obyvateľstva, ako sú zamestnanci kritickej infraštruktúry, zdravotníci, učitelia, členovia dobrovoľných záchranných zložiek či iné profesie, ktoré môžu zohrať kľúčovú úlohu v prípade krízových situácií. Tieto programy sú zamerané na špecifické zručnosti a vedomosti potrebné pre konkrétnu oblasť pôsobnosti.

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ“) spolu so školami zohrávajú kľúčovú úlohu v oblasti brannej prípravy detí a mládeže základných a stredných škôl. Dôležitosť tejto prípravy spočíva v budovaní povedomia mladej generácie o obrannej politike štátu, rozvoji základných obranných a bezpečnostných zručností, ako aj v posilnení vlasteneckého cítenia a zodpovednosti za ochranu svojej krajiny. V rámci školského systému sa branná príprava realizuje prostredníctvom špecificky navrhnutých vzdelávacích programov, ktoré sú integrované do školských osnov a doplnené o rôzne projekty a aktivity. Príprava na školách prebieha v rôznych formách, od teoretických lekcií až po praktické cvičenia. Teoretická časť zahŕňa výučbu o histórii a súčasnosti obrany štátu, základoch

bezpečnostnej politiky, prvých pomocných opatreniach a osobnej bezpečnosti. Praktické aspekty zase zahŕňajú nácvik evakuačných a bezpečnostných postupov, základov sebaochrany a prvej pomoci. Školy často organizujú aj dni obrany a bezpečnosti, počas ktorých študenti získavajú priamu skúsenosť s prácou a technikami záchranných zložiek, vojakov a hasičov. Projekty a spolupráce v tejto oblasti zvyčajne zahŕňajú partnerstvá so zložkami Ministerstva obrany, Ozbrojenými silami a záchrannými službami, kde skúsení odborníci poskytujú študentom a žiakom praktické ukážky a prednášky. Takisto sa organizujú návštevy vojenských základní, kde mladí ľudia majú možnosť zoznámiť sa s každodenným životom vojakov a technikou, ktorú používajú. V niektorých prípadoch sa realizujú aj špeciálne projekty zamerané na rozvoj vodcovských schopností a tímového ducha medzi mládežou, čo sú kvality dôležité nielen v obrannej príprave, ale aj v každodennom živote.

V posledných rokoch sa význam brannej prípravy v školách značne zvýšil vzhľadom na rastúce bezpečnostné výzvy a potrebu zvyšovania obranyschopnosti štátu. Tento trend odzrkadľuje aj záujem o inovatívne prístupy k vzdelávaniu v tejto oblasti, ako sú interaktívne online platformy a simulačné programy, ktoré umožňujú žiakom lepšie pochopiť a simulovať rôzne bezpečnostné scenáre. V konečnom dôsledku, branná príprava v školách predstavuje neoddeliteľnú súčasť celkového vzdelávacieho procesu, ktorá prispieva k formovaniu zodpovedných, informovaných a fyzicky pripravených občanov schopných adekvátnie reagovať na výzvy súčasnosti a potenciálne hrozby. Takéto vzdelávanie podporuje nielen obranyschopnosť štátu, ale aj osobnú odolnosť a bezpečnosť jednotlivcov. Vedie k formovaniu povedomia o význame kolektívnej obrany a solidarite v spoločnosti, čo je zásadné pre udržanie mieru a stability. Zameranie na mladú generáciu je strategicky dôležité, pretože deti a mladí ľudia sú budúcnosťou každého národa. Výchova k vlastenectvu, zodpovednosti a ochote chrániť svoju krajinu sú hodnoty, ktoré pomáhajú budovať silnú a odolnú spoločnosť. Zároveň, branná príprava v školách ponúka mladým ľuďom príležitosť lepšie pochopiť svet okolo seba, naučiť sa základné životné zručnosti, ako je riešenie konfliktov, rozhodovanie v kritických situáciách ako aj poskytovanie prvej pomoci, ktoré je užitočné v mnohých aspektoch života. prostredníctvom rozmanitých projektov a spolupráce so záchrannými službami, armádou a ďalšími odborníkmi na bezpečnosť, školy umožňujú žiakom a študentom získavať realistický pohľad na to, aké výzvy a hrozby môžu v dnešnom svete čeliť, a ako sa môžu aktívne zapojiť do ich riešenia. Podpora takýchto aktivít a

programov zo strany štátu, rodičov a učiteľov je kľúčová pre ich úspech a pre trvalý pozitívny vplyv na mladých ľudí.

Spolupráca škôl s inými organizáciami v rámci brannej prípravy a civilnej ochrany sa môže realizovať na viacerých úrovniach a v rôznych formách, čo umožňuje žiakom získať komplexné poznatky a zručnosti potrebné pre efektívnu reakciu na mimoriadne situácie. Školy často spolupracujú so zložkami, ako sú hasičský a záchranný zbor, polícia, záchranná zdravotná služba a iné. Tieto organizácie môžu do škôl priniesť praktické ukážky, prednášky o bezpečnosti a prvých pomocných zásahoch, alebo simulácie evakačných cvičení. Príkladom sú organizovania Dní otvorených dverí na hasičskej stanici alebo vedenie workshopov o prvej pomoci priamo v školských priestoroch. Mestá a obce sú zodpovedné za civilnú ochranu na svojom území a často sa zapájajú do vzdelávacích aktivít v spolupráci so školami. Dôležitú úlohu plní aj spolupráca s organizáciami financovanými Európskou úniou alebo inými medzinárodnými inštitúciami na realizácii projektov zameraných na zvyšovanie odolnosti a pripravenosti mladej generácie. Tieto projekty zahŕňajú rozvoj vzdelávacích materiálov, výmenné pobytov, spoločné cvičenia alebo vytváranie online platform pre vzdelávanie v oblasti civilnej ochrany. Neziskové organizácie ako je Slovenský Červený kríž, často ponúkajú školám programy a aktivity zamerané na prvé pomoc, humanitárne právo, zdravotnú prípravu a ďalšie témy súvisiace s ochranou a pomocou v krízových situáciach. Žiaci sa môžu zapojiť do kurzov prvej pomoci, súťaží mladých záchranárov alebo programov zameraných na prevenciu rizík a katastrof.

Prínosom v tejto oblasti je tiež spolupráca s vysokými školami a výskumnými inštitúciami na projektoch zameraných na štúdium rizík, prevenciu katastrof a krízový manažment. Táto spolupráca môže zahŕňať vývoj a implementáciu vzdelávacích programov, ktoré sú špecificky navrhnuté tak, aby zvyšovali povedomie a zručnosti študentov v oblasti krízového manažmentu, ako aj v metódach a technikách znižovania rizík. Univerzity a vedecké inštitúcie môžu do škôl prinášať najnovšie poznatky a výskumné zistenia, čím pomáhajú žiakom lepšie pochopiť komplexnosť a dôležitosť pripravenosti na krízové situácie. Taktiež to môže prispieť k zlepšeniu školských učebných plánov tým, že do nich integruje najnovšie poznatky a prístupy z oblasti krízového manažmentu a civilnej ochrany, čím pripravuje budúce generácie na efektívnu reakciu na výzvy súčasného sveta.

Začlenenie brannej prípravy do školského kurikula je teda nielen o obrane štátu v tradičnom zmysle slova, ale aj o výchove k sebaúvedomiu, spolupráci, komunikácii a vedeniu – zručnostiach, ktoré sú dôležité pre každodenný život a profesijnú kariéru. V tomto duchu sa branná príprava stáva súčasťou širšieho výchovného cieľa, ktorým je vybaviť mladých ľudí schopnosťami, vedomosťami a hodnotami potrebnými pre úspešné a zmysluplné pôsobenie v spoločnosti. (Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky, [bez dátumu])

Úloha jednotlivcov v rámci brannej prípravy a výchovy je kľúčová pre zabezpečenie ochrany života, zdravia a majetku v prípade mimoriadnych situácií alebo kríz. Zákonom o civilnej ochrane obyvateľstva je stanovené, že každý občan by mal mať možnosť získať zručnosti a návyky pre sebaochranu a vzájomnú pomoc, čím sa príprava na civilnú ochranu stáva základnou oporou osobnej aj kolektívnej bezpečnosti. (Zákon č. 42/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva)

Príprava civilného obyvateľstva vychádza z oblasti krízového riadenia. Informácie o tejto problematike sú zverejnene na internetovej stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v sekcií krízového riadenia. Obyvatelia SR sa môžu samo vzdelávať v rámci brannej prípravy prostredníctvom online kurzov a informačných portálov, kde sa dozvedia, ako postupovať v prípade krízových stavov alebo evakuácie. Dôležité je poznať základy prvej pomoci, zásady správania sa pri prírodných katastrofách, využívanie komunikačných prostriedkov v kríze, a ako pripraviť evakuačný balíček. Ďalšie informácie môžu tiež jednotlivci získať na rôznych dostupných webových stránkach alebo cez vzdelávacie platformy ako je napríklad edukačná sekcia Červeného kríža.

Neziskové organizácie a dobrovoľníci hrajú významnú úlohu, keďže dopĺňajú oficiálne snahy štátu o zvyšovanie obrannej schopnosti a pripravenosti občanov. Tieto organizácie a jednotlivci často pôsobia v oblastiach, kde môžu ponúkať špecifické vedomosti a skúsenosti, ako sú prvá pomoc alebo zručnosti riešenia krízových situácií, prežitie v prírode, ale aj základy vojenskej taktiky a obrany. Neziskové organizácie a dobrovoľníci prinášajú obyvateľstvu rozmanité výhody. Po prvé, umožňujú prístup k širokému spektru vzdelávacích programov a tréningov, ktoré sú často prispôsobené potrebám komunity a sú dostupné širšiemu spektru obyvateľov bez ohľadu na ich predchádzajúce vojenské alebo záchranné zručnosti. Týmto spôsobom sa zvyšuje

celková pripravenosť a odolnosť spoločnosti voči rôznym krízovým situáciám. Aktivity týchto organizácií a dobrovoľníkov podporujú budovanie silných spoločenských väzieb a pocitu zodpovednosti za bezpečnosť vlastnej komunity. Ľudia sa učia spolupracovať, deliť sa o zručnosti a podporovať sa navzájom v núdzových situáciách, čo vytvára silnejšiu a viac kooperatívnu spoločnosť. Často pôsobia ako most medzi civilným obyvateľstvom a oficiálnymi bezpečnostnými štruktúrami, ako sú ozbrojené sily alebo záchranné služby. Pomáhajú v šírení dôležitých informácií, osvedčených postupov a v neposlednom rade môžu slúžiť ako cenný zdroj späťnej väzby pre štátne orgány o potrebách a očakávaniach občanov. Prítomnosť a aktivita neziskových organizácií a dobrovoľníkov v oblasti brannej prípravy obyvateľstva často vedie k zvyšovaniu verejného povedomia o dôležitosti obrannej pripravenosti a motivuje viac ľudí k účasti na príprave a vzdelávaní v tejto oblasti.

4 MOBILIZÁCIA

Mobilizácia je proces aktivácie rezerv a zdrojov štátu (vrátane vojenských, ekonomických, ľudských a iných zdrojov) na podporu a zvýšenie obranných kapacít v čase krízy alebo vojny. Tento proces sa neobmedzuje len na vojenské zložky, ale zahŕňa aj civilnú oblast' a infraštruktúru, aby sa zabezpečilo, že krajina dokáže efektívne čeliť hrozbám alebo vykonávať vojenské operácie. Mobilizácia môže zahŕňať tiež zber informácií, rozvoj a rozmiestnenie logistických sietí, zvyšovanie výroby obranného a vojenského materiálu, ako aj prípravu občanov na obranu a podporu OS SR. Proces mobilizácie regulovaný národnou legislatívou, ktorá určuje, ako majú byť jednotlivé zdroje a rezervy využité a koordinované v rámci celoštátnej obrany. Mobilizáciu môžeme rozdeliť na viacero typov alebo úrovni podľa rozsahu, účelu a oblasti pôsobnosti.

Hlavné druhy mobilizácie sú:

- *Vojenská mobilizácia* je zameraná na aktiváciu a využitie vojenských rezerv a zdrojov. Tento druh mobilizácie zahŕňa povolávanie záloh do aktívnej vojenskej služby, mobilizáciu vojenského materiálu, vybavenia a infraštruktúry potrebnej na podporu vojenských operácií. Cieľom je zabezpečiť rýchlu a efektívnu reakciu na vojenské hrozby a zvýšiť obranné kapacity štátu.
- *Civilná mobilizácia* sa zameriava na podporu a doplnenie vojenských kapacít prostredníctvom civilných zdrojov a služieb. Zahrňuje organizáciu civilného obyvateľstva pre prípadné núdzové situácie, využitie civilnej infraštruktúry a priemyselných kapacít na podporu vojenských alebo obranných potrieb a zabezpečenie logistiky a podpory pre vojenské jednotky.
- *Hospodárska mobilizácia* je komplexný proces, ktorý zahŕňa celý rad príprav a opatrení na prispôsobenie hospodárstva a zdrojov štátu tak, aby mohli byť efektívne využité na obranné účely v čase krízy alebo vojenského konfliktu. Tento koncept je založený na premene mierových kapacít štátu na vojnové, s cieľom zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu na hrozby alebo aktuálne bezpečnostné výzvy. V čase krízy sa môže vyžadovať prehodnotenie a optimalizácia logistických a distribučných sietí, aby boli zabezpečené prioritné toky tovaru a služieb, čo môže zahŕňať aj zriadenie strategických zásobníkov alebo využitie vojenskej logistiky na podporu civilných potrieb.

Tieto druhy mobilizácie sú navzájom prepojené a ich efektívne využitie je kľúčové pre zabezpečenie obranyschopnosti a bezpečnosti štátu. Mechanizmy a postupy aktivácie jednotlivých druhov mobilizácie sú regulované národnými zákonomi a predpismi, ktoré určujú, ako majú byť zdroje v prípade potreby nasadené a koordinované. V závislosti od bezpečnostnej situácie a potrieb obrany štátu vyhlásená čiastočná alebo úplná mobilizácia. Tieto formy mobilizácie sú nástrojmi, ktoré umožňujú štátu rýchlo reagovať na vojenské hrozby, krízové situácie alebo iné mimoriadne udalosti vyžadujúce zvýšenú obrannú pripravenosť alebo nasadenie zdrojov.

Mobilizácia sa v závislosti na rozsahu angažovanosti a intenzite využívania dostupných zdrojov a schopností delí do dvoch základných typov:

- *Čiastočná mobilizácia* sa zameriava na aktiváciu určitých vopred určených častí obranných síl, rezerv alebo zdrojov, a to bez potreby mobilizovať celkové národné zdroje. Jej cieľom je riešiť konkrétnie hrozby alebo potreby v obmedzenom rozsahu a obvykle sa vzťahuje na špecifické územné celky.
- *Úplná mobilizácia* predstavuje komplexné a celonárodné aktivovanie všetkých dostupných vojenských a civilných zdrojov, rezerv a kapacít s cieľom čeliť rozsiahlej alebo maximálnej hrozbe. Právomoc vyhlásiť čiastočnú alebo úplnú mobilizáciu ma prezident republiky na návrh vlády. Táto právomoc je regulovaná ústavnými a zákonými predpismi, ktoré zabezpečujú, že takéto rozhodnutie bude prijaté na základe dôkladnej analýzy bezpečnostnej situácie a v súlade s potrebami národnej obrany a bezpečnosti. Vyhlásenie mobilizácie sa vzťahuje na všetky príslušné zložky štátu vrátane vojenských síl, civilného obyvateľstva, priemyslu a iných zdrojov potrebných na zabezpečenie obrany a bezpečnosti krajiny.

V prípade čiastočnej mobilizácie sú aktivácie zdrojov a rezerv cielenejšie, zatiaľ čo pri úplnej mobilizácii sa tieto aktivity rozširujú na celoštátnu úroveň.

4.1 Cvičenia na posilnenie pripravenosti

Zabezpečenie národnej bezpečnosti a ochrany štátu počas vojnových alebo krízových situácií závisí od systematickej pripravenosti rôznych štátnych inštitúcií a organizácií. Do procesu obranných príprav sa zapájajú nie len vojenské jednotky, ale aj

ďalšie zložky ako ozbrojené zložky, profesionálne hasičské a záchranné služby, taktiež rôzne agentúry, ministerstvá, vládne úrady, súdne inštitúcie, lokálne správy, mestá, regionálne úrady a tiež podnikateľské subjekty a jednotlivci s oprávnením podnikáť v tejto oblasti. Pre zistenie a preverenie pripravenosti sú pravidelne vykonávané špeciálne cvičenia

Tieto cvičenia sa delia na dva hlavné typy:

- *Čiastkové cvičenie* je zamerané na testovanie schopnosti jednotlivých organizácií samostatne plniť svoje úlohy, ako aj ich schopnosti spolupracovať s inými organizáciami. Okrem toho sa testujú aj opatrenia na zabezpečenie mobilizácie ozbrojených síl, teda ako rýchlo a efektívne môžu byť vojenské zdroje aktivované a nasadené.
- *Komplexné cvičenie*, ktorého cieľom je overiť schopnosť všetkých zúčastnených organizácií spoločne plniť svoje úlohy v rámci širšieho systému obrany štátu. Tieto cvičenia sú rozsiahlejšie a zahŕňajú komplexné testovanie celého systému obrany, vrátane opatrení pre mobilizáciu.

Cieľom týchto cvičení je teda zabezpečiť, aby všetky zúčastnené strany boli nielen teoreticky pripravené na obranu štátu, ale aby mali aj praktické skúsenosti a boli schopné koordinované a efektívne konáť v prípade skutočnej hrozby alebo vojnového stavu.

4.2 Priebeh prípadnej mobilizácie

Prípadná vojenská mobilizácia na Slovensku by prebiehala v niekoľkých kľúčových fázach, pričom by zahŕňala koordinované a cielené akcie na aktiváciu vojenských a civilných zdrojov v rámci celej krajiny s cieľom zabezpečiť obranu štátu. Celý proces by sa začal rozhodnutím na najvyššej politicko-vojenskej úrovni po konzultácii medzi prezidentom, vládou a vojenskými lídrami, ktorí by zhodnotili bezpečnostnú situáciu a určili potrebu mobilizácie.

Prvým krokom by bolo oficiálne vyhlásenie mobilizácie, čo by sa uskutočnilo prostredníctvom prezidenta republiky na návrh vlády alebo príslušného ministerstva obrany. Toto vyhlásenie by bolo okamžite komunikované verejnosti prostredníctvom všetkých dostupných médií a informačných kanálov, aby sa zabezpečilo, že občania sú informovaní o situácii a požiadavkách na nich. Nasledovalo by detailné plánovanie a

koordinácia medzi rôznymi orgánmi štátnej správy, ozbrojenými silami a podpornými civilnými zložkami. Toto by zahŕňalo distribúciu príkazov, organizáciu logistiky a zabezpečenie zdrojov potrebných pre mobilizované jednotky, vrátane zbraní, munície, vozidiel a iného vybavenia. Začali by sa povolávať zálohy do služby prostredníctvom individuálnych povolávacích rozkazov alebo verejných výziev, závisiac od charakteru a rozsahu mobilizácie. Jednotlivci by sa museli dostaviť na určené zberné miesta alebo vojenské základne, kde by prešli registráciou, zdravotnou kontrolou a následne by im boli pridelené ich úlohy a vybavenie. Súčasne by prebiehala aktivácia a prerozdelenie existujúcich aktívnych vojenských jednotiek, príprava obranných pozícii a infraštruktúry a zabezpečenie kľúčových strategických objektov. V prípade potreby by sa mohli zavádzat aj opatrenia na ochranu civilného obyvateľstva, ako sú evakuácie a zriadenie úkrytov. Civilné orgány by boli zodpovedné za podporu vojenských operácií, či už prostredníctvom zabezpečenia logistiky, zdravotníckej podpory, alebo udržiavania dôležitej infraštruktúry a služieb. Ekonomické zložky by boli prispôsobené na podporu obranného úsilia, vrátane zvýšenia produkcie a distribúcie vojenského a záchranného materiálu. Celý proces by bol kontinuálne monitorovaný a hodnotený na zabezpečenie efektívnosti a prispôsobenia sa meniacej sa bezpečnostnej situácii. Komunikácia s verejnosťou by pokračovala počas celého procesu tak aby sa zabezpečila transparentnosť a udržala verejná dôvera a morálka.

Po ukončení potreby mobilizácie, by nasledoval proces demobilizácie, v rámci ktorého by sa vojenské zdroje a personál postupne vrátili do mierového stavu. Tento proces by zahrňal odzbrojenie, odvolanie povolávacích rozkazov, návrat povolaných záloh do civilného života a obnovu bežnej činnosti vládnych a civilných organizácií. Cieľom demobilizácie by bolo zabezpečiť hladký prechod späť k normálnemu fungovaniu spoločnosti, zatial čo by sa udržiavalí získané schopnosti a zlepšenia v obrannom postavení krajiny.

Čo sa týka prípadnej *civilnej mobilizácie* na Slovensku, tak tá by zahŕňala sériu koordinovaných opatrení s cieľom aktivovať a využiť civilné zdroje, služby a obyvateľstvo na podporu národnej obrany a reakcie na krízové situácie. Celý proces by sa začal vyhodnotením potreby mobilizovať civilné kapacity v dôsledku vnútorných alebo vonkajších hrozieb, prírodných katastrof, vojnových konfliktov alebo iných mimoriadnych udalostí. Rozhodnutie o zahájení civilnej mobilizácie by prijala vláda alebo príslušný štátny orgán, zvyčajne na základe odporúčaní bezpečnostných a krízových štábov. Toto rozhodnutie by bolo ihned oznámené verejnosti

prostredníctvom rôznych komunikačných kanálov, ako sú médiá, internet a systémy hromadného informovania, s dôrazom na zabezpečenie, aby boli všetci občania informovaní o situácii a očakávaných krokoch. Následne by boli aktivované lokálne orgány štátnej správy, obce a vyššie územné celky, ktoré by v spolupráci s ministerstvami a inými ústrednými orgánmi štátnej správy koordinovali prípravu a realizáciu mobilizačných plánov. Tieto orgány by identifikovali a mobilizovali potrebné zdroje, ako sú ubytovacie kapacity, dopravné prostriedky, zdravotnícke zariadenia, potravinové zásoby a iné materiálne a logistické zdroje potrebné na podporu obranného úsilia alebo na zmiernenie dôsledkov krízových situácií. Zároveň by boli aktivované dobrovoľnícke skupiny a organizácie občianskej spoločnosti, ktoré by poskytovali podporu v rôznych oblastiach, vrátane poskytovania prvej pomoci, pomoci pri evakuácii, distribúcii základných potrieb, ako aj v oblasti psychosociálnej podpory postihnutému obyvateľstvu. Dôležitým aspektom civilnej mobilizácie by bolo aj školenie a informovanie občanov o tom, ako postupovať v krízových situáciách, ako poskytovať základnú prvú pomoc a ako efektívne komunikovať so záchrannými a bezpečnostnými službami. Uskutočnené by boli špecifické cvičenia a simulácie, ktoré by občanom poskytli praktické zručnosti a vedomosti potrebné na čo najlepšie zvládanie mimoriadnych situácií. V prípade potreby by civilné orgány a organizácie pracovali v tesnej spolupráci s vojenskými a bezpečnostnými silami, zabezpečujúc koordinovanú reakciu na krízové situácie. Táto spolupráca by zahŕňala výmenu informácií, spoločné plánovanie a vykonávanie operácií, ako aj podporu vojenských úloh civilnými kapacitami. Po ukončení krízovej situácie alebo potreby mobilizácie by nasledoval postupný proces demobilizácie, pričom by sa zdroje a kapacity vrátili do normálneho stavu fungovania. Tento proces by zahŕňal hodnotenie využitia zdrojov, analýzu efektivity mobilizačných opatrení a identifikáciu oblastí na zlepšenie. Cieľom by bolo zabezpečiť, že všetky zainteresované strany – od štátnej správy až po lokálne komunity – získajú cenné skúsenosti, ktoré by mohli byť využité pri plánovaní a realizácii budúcych mobilizačných aktivít.

Počas demobilizačnej fázy by sa tiež venovala pozornosť sociálnej a psychologickej podpore občanov, ktorí boli mobilizáciou ovplyvnení, s cieľom zmierniť potenciálne negatívne dopady na jednotlivcov a komunity.

Prípadná hospodárska mobilizácia na Slovensku, by bola komplexným procesom, zameraným na prerozdelenie a maximalizáciu využitia hospodárskych zdrojov, výrobných kapacít a pracovnej sily krajiny v prospech národnej obrany a bezpečnosti.

Začala by sa zhodnotením potreby rýchleho zvýšenia výroby obranného materiálu, podpory logistiky a zabezpečenia potrieb obyvateľstva v čase krízy alebo vojenského konfliktu. Rozhodnutie o spustení hospodárskej mobilizácie by vyžadovalo koordinovanú akciu na najvyšších úrovniach vlády, zvyčajne na základe odporúčaní bezpečnostných rad a obranných plánovacích orgánov. Po tomto rozhodnutí by nasledovalo oficiálne oznamenie a vydanie smerníc pre všetky príslušné sektory ekonomiky. Hlavnými krokmi by boli identifikácia a audit existujúcich výrobných zariadení, surovín, technológií a pracovnej sily potrebnej na zvýšenie produkcie obranného a nevyhnutného civilného materiálu. Zahrnulo by to aj určenie podnikov a odvetví, ktoré by mohli byť rýchlo preorientované na výrobu potrebnej výbavy, ako sú zbrane, munícia, ochranné prostriedky, komunikačné zariadenia a zdravotnícke potreby. Následne by boli vydané príkazy pre prerozdelenie zdrojov, vrátane surovín a energie, uprednostnenie výrobných liniek a zavedenie pracovných zmien potrebných na maximalizáciu produktivity. V niektorých prípadoch by mohlo dôjsť k dočasnému znárodneniu alebo prevzatiu súkromných podnikov štátom, aby sa zabezpečila efektívnosť výroby podľa národných priorít. Posilnila by sa infraštruktúra pre rýchlu logistiku a distribúciu výrobkov, aby sa zabezpečilo, že materiál dosiahne potrebné miesta včas. Toto by zahŕňalo optimalizáciu dopravných sietí, skladovacích kapacít a riadenie zásob. Kritickým aspektom hospodárskej mobilizácie by mohlo byť tiež zabezpečenie dostatočnej pracovnej sily. Zahŕňalo by to presun zamestnancov z menej kritických odvetví do klúčových výrobných oblastí, dočasné zvýšenie pracovných hodín, zavedenie zmien alebo aj povolávanie dôchodcov s kritickými zručnosťami späť do práce. Počas celého procesu by bolo nevyhnutné udržiavať pevnú komunikáciu s verejnosťou, aby sa zabezpečila transparentnosť a zachovala sa podpora občanov. Zároveň by sa musela zvýšiť kybernetická a fyzická bezpečnosť kritických výrobných a zásadných zariadení, aby sa predišlo sabotážam alebo útokom, ktoré by mohli narušiť výrobu a distribúciu.

Po ukončení krízovej situácie by nasledoval proces postupného návratu k normálnemu hospodárskemu fungovaniu. Tento proces by zahŕňal revíziu a hodnotenie vykonaných krokov hospodárskej mobilizácie, identifikáciu najefektívnejších postupov a stratégií, ako aj oblastí, ktoré by bolo potrebné zlepšiť. Zároveň by sa začal postupný návrat k mierovému hospodárstvu, vrátane obnovy civilnej výroby, uvoľňovania zdrojov a materiálov späť do bežného obchodného toku a demobilizácie pracovnej sily prerozdelením späť do ich pôvodných alebo nových pozícií v civilnom sektore.

4.3 Výzvy v spolupráci medzi civilnými a vojenskými štruktúrami počas mobilizácie

Prípadná vojenská mobilizácia na Slovensku by priniesla celý rad výziev a problémov, ktoré by bolo potrebné riešiť, aby bol celý proces účinný a efektívny. Jedným z hlavných problémov by mohla byť logistika, vrátane zabezpečenia dostatočného množstva vybavenia, zbraní, munície a iných materiálov potrebných pre mobilizované jednotky. Zabezpečenie rýchlej a efektívnej distribúcie týchto zdrojov k správnym miestam by bolo náročné, najmä v situácii, keď by existovali potenciálne hrozby pre dopravnú infraštruktúru. Ďalším významným problémom by bola komunikácia, a to nielen technická stránka zabezpečenia spoľahlivých komunikačných kanálov medzi vojenskými jednotkami a medzi vojenskými a civilnými orgánmi, ale aj komunikácia s verejnou. Zabezpečenie presného a včasného informovania občanov o situácii, požiadavkách na nich a o tom, ako môžu prispieť k obrannej snahy, by bolo klúčové pre udržanie verejnej dôvery a morálky. Problémom by mohla byť aj samotná pripravenosť a dostupnosť rezerv. Vzhľadom na to, že mnoho občanov nemá základný vojenský, vznikla by tak potreba intenzívneho a rýchleho výcviku, aby boli jednotlivci schopní efektívne plniť pridelené úlohy. Toto by mohlo spôsobiť oneskorenia a mohlo by byť obzvlášť problematické, ak by situácia vyžadovala okamžitú mobilizáciu. Ďalšie výzvy by súviseli s koordináciou medzi rôznymi zložkami obranného systému a medzi civilnými a vojenskými orgánmi. Zabezpečenie efektívnej a harmonizovanej spolupráce by bolo nevyhnutné, ale zároveň by mohlo byť komplikované rozdielnymi protokolmi, praxou a prioritami. Psychologický a sociálny vplyv pôsobiaci na obyvateľstvo by mohol predstavovať významný problém. Mobilizácia by mohla vyvolať stres, úzkosť a neistotu medzi občanmi, čo by mohlo mať dopad na verejnú morálku a spoločenskú súdržnosť. Zabezpečenie adekvátnej psychologickej podpory a udržiavanie pozitívneho postoja by bolo klúčové, ale zároveň náročné.

V súvislosti s predpokladanými problémami v rámci prípadnej *civilnej mobilizácie* na území Slovenska, by sme mohli naraziť na viaceré výzvy a problémy, ktoré by mohli ovplyvniť jej plynulý priebeh. Jedným z predpokladaných problémov by mohla byť koordinácia medzi rôznymi úrovňami vlády a súkromným sektorm. Vzhľadom na rozsiahly rozsah a komplexnosť potrebných operácií by efektívna koordinácia a komunikácia mohli byť výzvou, najmä pri zabezpečovaní, že všetky relevantné orgány a organizácie majú jasné usmernenia a sú schopné efektívne

spolupracovať. Ďalším problémom by mohla byť logistika, najmä zabezpečenie dostatočného množstva zdrojov a materiálu potrebného na rýchlu reakciu v krízových situáciach. Zásobovacie reťazce by mohli byť preťažené alebo prerušené, čo by spôsobilo oneskorenia pri distribúcii zásob, medicínskeho materiálu, potravín a iných nevyhnutných zásob. Pripravenosť a vzdelávanie obyvateľstva by tiež mohlo predstavovať výzvu. Bez dostatočného školenia a osvety by mohla byť reakcia civilného obyvateľstva na mobilizačné pokyny neefektívna alebo spomalená. Zabezpečenie, aby občania poznali svoje úlohy a zodpovednosti počas mobilizácie, je kritické pre úspech výsledného úsilia. V neposlednom rade by mohli vzniknúť problémy súvisiace s kybernetickou a informačnou bezpečnosťou. V dnešnej digitálne prepojenej dobe by mohli byť komunikačné siete a databázy vystavené kybernetickým útokom, ktoré by mohli narušiť mobilizačné úsilie a šíriť dezinformácie, čím by sa oslabilo verejné vnímanie a podpora mobilizačných opatrení. Klíčové by bolo tiež budovanie silnej komunikácie a vzťahov s verejnosťou, aby sa zabezpečila podpora a spolupráca zo strany občanov v čase potreby.

Na Slovensku by predpokladaná *hospodárska mobilizácia* mohla naraziť na rad výziev a problémov, ktoré by bolo potrebné prekonať. Jedným z hlavných problémov by mohla byť rýchla adaptácia výrobných kapacít a priemyselných odvetví na potreby obrany. Mnohé podniky nemusia byť pripravené na okamžitú zmenu výrobných procesov alebo nemusia mať dostatočné technologické vybavenie a odborné znalosti na výrobu špecifického vojenského materiálu. Ďalším problémom by mohol byť nedostatok surovín a materiálov potrebných na zvýšenú produkciu. Globálne dodávateľské reťazce môžu byť nestabilné alebo prerušené, čo by spôsobilo oneskorenia a zvýšenie nákladov. Zabezpečenie alternatívnych zdrojov alebo lokálna produkcia surovín by mohli vyžadovať čas a investície, ktoré by mohli spomalíť celkový proces mobilizácie. Zabezpečenie dostatočnej pracovnej sily na zvýšenie produkcie by tiež predstavovalo výzvu, najmä v prípade, že mobilizácia vyžaduje odborné znalosti alebo zručnosti, ktoré nie sú v dostatočnej miere dostupné na trhu práce. Rekvalifikácia a školenie zamestnancov by vyžadovali čas a zdroje, pričom zvýšená pracovná záťaž by mohla mať negatívny vplyv na morálku a zdravie pracovníkov. Riadenie a koordinácia rozsiahlej mobilizácie by tiež mohli byť komplikované z dôvodu potreby efektívnej komunikácie medzi vládnymi agentúrami, podnikmi, dodávateľmi a spotrebiteľmi. Zabezpečenie transparentnosti a efektívnosti v prerozdeľovaní zdrojov by vyžadovalo komplexné plánovacie a riadiace systémy, ktoré

možno v čase vyhlásenia mobilizácie neboli plne implementované alebo otestované. Finančné aspekty hospodárskej mobilizácie by mohli predstavovať ďalšiu výzvu. Zvýšené výdavky na obranu a podporu výroby by mohli vyvíjať tlak na štátny rozpočet a ekonomiku ako celok, čo by mohlo viest' k inflácii alebo zvýšenému štátному dlhu. Zabezpečenie dostatočného financovania pre mobilizované podniky a odvetvia by si vyžadovalo efektívne finančné nástroje a politiky. Napokon sú to sociálne a ekonomicke dopady hospodárskej mobilizácie by mohli vyvolať verejnú neistotu a odpor. Zmeny v zamestnaní, zvýšenie cien tovarov a služieb, a potenciálne obmedzenia v bežnom živote by mohli mať negatívny vplyv na spoločnosť a vyžadovali by silnú verejnú komunikačnú kampaň a opatrenia na zmiernenie týchto dopadov.

Celkovo by úspešná hospodárska mobilizácia na Slovensku vyžadovala premysленé strategické plánovanie, pružnosť v adaptácii na meniace sa podmienky.

5 METODOLÓGIA

V rámci metodológie praktickej časti práce sa zamýšľame nad rôznymi aspektmi prieskumu, ktorý sme realizovali na tému brannej prípravy obyvateľov. Tento prieskum bol zameraný na zhromaždenie a analýzu dát týkajúcich sa postojov, skúseností a vnímania brannej prípravy medzi obyvateľstvom. Nižšie sú podrobne opísané jednotlivé časti metodológie tohto prieskumu.

Predmetom praktickej časti je hodnotenie a analýza postojov a vnímania brannej prípravy obyvateľstva. Zameriavame sa na to, ako obyvatelia vnímajú úroveň brannej prípravy, ich osobnú pripravenosť na krízové situácie, ako aj ich názory na povinnú vojenskú službu a iné aspekty súvisiace s obrannou prípravou.

5.1 Ciele prieskumu

Ciele prieskumu zahŕňajú:

1. Zistiť, aký je stupeň informovanosti obyvateľstva o brannej príprave.
2. Posúdiť, ako obyvatelia hodnotia súčasnú úroveň brannej prípravy v krajinе.
3. Identifikovať postoj obyvateľstva k povinnosti brannej prípravy a povinnej vojenskej službe.
4. Zozbierať názory na mediálne zobrazenie brannej prípravy a jej vnímanie verejnosťou.

5.2 Metóda prieskumu

Použitá metóda prieskumu zahŕňa kvantitatívny prístup prostredníctvom distribúcie štruktúrovaného dotazníka. Tento prístup umožňuje zhromaždiť numerické údaje, ktoré sú následne analyzované na získanie objektívnych záverov o názoroch a postojoch respondentov.

5.3 Charakteristika vzorky

Z dotazníkového prieskumu sme získali celkovo 386 odpovedí respondentov, čo predstavuje reprezentatívnu vzorku obyvateľstva z hľadiska veku, pohlavia a vzdelania. Výber respondentov bol realizovaný s cieľom získať širokospektrálne pohľady na brannú prípravu.

5.4 Organizácia prieskumu, zber a spracovanie dát

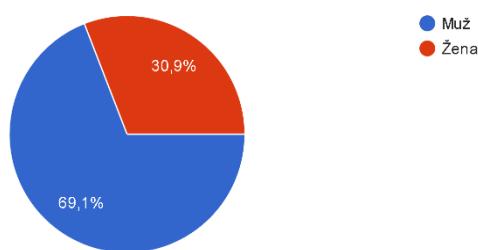
Dotazník sme spracovali a rozoslali na začiatku marca 2024. Na distribúciu dotazníka boli využité digitálne komunikačné kanály, vrátane emailu a aplikácií ako Messenger, Viber, WhatsApp, čím sme oslovili rôznych respondentov. Tento prístup umožnil rýchlu a efektívnu distribúciu dotazníka, ako aj pohodlné zberanie odpovedí od respondentov. Získané údaje boli následne analyzované s cieľom identifikovať hlavné trendy, postoje a názory týkajúce sa brannej prípravy medzi obyvateľstvom.

Táto metodológia nám poskytla komplexný rámec pre zber a analýzu dát potrebných na pochopenie aktuálnych postojov a vnímania brannej prípravy medzi obyvateľstvom, čo je kľúčové pre formuláciu relevantných odporúčaní pre prax.

5.5 Vyhodnotenie dotazníkov

Otázka č.1 Aké je Vaše pohlavie?

Na otázku týkajúcu sa pohlavia respondentov sme zistili, že 69,1% respondentov sú muži a 30,9% sú ženy. Toto rozdelenie naznačuje výraznú prevahu mužov v našej vzorke. Takéto zistenie môže mať vplyv na interpretáciu ďalších odpovedí, najmä ak by témy prieskumu boli vnímané alebo zažívané odlišne mužmi a ženami. Prevaha mužov v prieskume môže tiež naznačovať, že téma alebo spôsob, akým bol prieskum distribuovaný, mohol byť viac prístupný alebo atraktívny pre mužov, alebo že muži mali väčšiu motiváciu odpovedať. Toto zistenie by mohlo byť relevantné pre organizátorov prieskumu alebo pre tých, ktorí sa snažia dosiahnuť širšie a viac vyvážené demografické zastúpenie v budúcich prieskumoch na podobné témy. Je dôležité zvážiť, ako tento pomer pohlaví môže ovplyvniť vnímanie a postoj k otázkam skúmaným v prieskume, a zohľadniť ho pri analýze a interpretácii výsledkov.

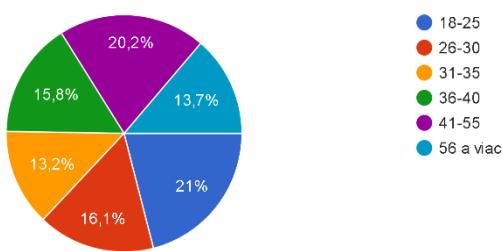

Graf 1 Pohlavie respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.2 Aký je Váš vek?

Na danom grafe, ktorý zobrazuje vek respondentov nášho prieskumu, môžeme vidieť, že najmladšia veková kategória 18-25 rokov predstavuje 21% respondentov, čo ukazuje na aktívnu účasť mladej generácie v prieskume. Nasleduje veková skupina 26-30 rokov s podielom 16,1%, čo naznačuje, že aj ľudia v raných rokoch ich profesionálneho života majú záujem vyjadriť svoje názory na brannú prípravu. Veková kategória 31-35 rokov je zastúpená 13,2% respondentov, čo ukazuje na mierne nižšiu účasť v tejto demografickej skupine. Respondenti vo vekovej skupine 36-40 rokov tvoria 15,8% vzorky, čo odráža stále vysokú angažovanosť jedincov v strednom veku. Skupina 41-55 rokov je zastúpená 20,2%, čo je druhá najväčšia skupina v prieskume, naznačujúc významný záujem o brannú prípravu medzi ľuďmi v tomto vekovom rozpäti. Napokon, respondentov vo veku 56 a viac rokov predstavuje 13,7%, čím sa potvrdzuje účasť aj staršej generácie v prieskume.

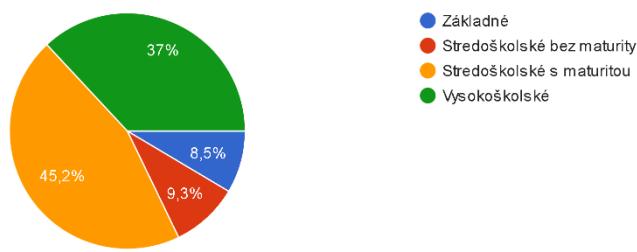
Graf 2 Vek respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.3 Aké je Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie?

Na grafe týkajúcom sa najvyššieho dosiahnutého vzdelania respondentov môžeme vidieť, že vzdelanostná štruktúra našej vzorky je pomerne diverzifikovaná. Menší podiel respondentov, 8,5%, uviedol, že ich najvyšším dosiahnutým vzdelaním je základné vzdelanie. Toto číslo môže naznačovať, že väčšina našich respondentov pokračovala vo vzdelávaní za hranice základnej školy. Stredoškolské vzdelanie bez maturity dosiahlo 9,3% respondentov, čo naznačuje, že relatívne malý počet ľudí v našej vzorke ukončil svoje vzdelávanie na tejto úrovni. Výrazne väčší podiel, 45,2%, tvoria respondenti so stredoškolským vzdelaním s maturitou. Toto je dominantná skupina v našej vzorke, čo ukazuje na vysoký podiel ľudí, ktorí dosiahli aspoň úroveň stredoškolského vzdelania s maturitou. Vysokoškolské vzdelanie, ktoré predstavuje 37% respondentov, značne prispieva k celkovej vzdelanostnej úrovni našej vzorky. Vysoký podiel ľudí s

vysokoškolským vzdelaním poukazuje na to, že veľká časť respondentov dosiahla vyššie vzdelanie, čo môže ovplyvniť ich postoj k otázkam skúmaným v prieskume.

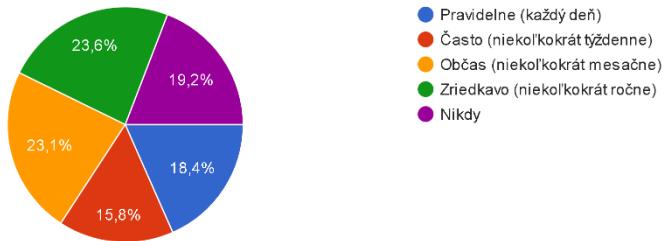

Graf 3 Najvyššie dosiahnuté vzdelanie respondentov

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.4 Ako často ste si vedomí možných hrozieb a krízových situácií, ktoré by mohli postihnúť vašu krajinu?

Na grafe týkajúcom sa vedomostí o možných hrozbách a krízových situáciách, ktoré by mohli postihnúť našu krajinu, sme zaznamenali, že 18,4% respondentov uviedlo, že sú si takýchto hrozieb vedomí pravidelne. Tento podiel poukazuje na skupinu ľudí, ktorí majú vysokú mieru ostražitosti a sú pravidelne informovaní o potenciálnych rizikách. Ďalších 15,8% respondentov uviedlo, že sú si týchto hrozieb vedomí často, čo znamená, že aj táto skupina má relatívne vysokú úroveň informovanosti o potenciálnych krízach, hoci možno nie s takou pravidelnosťou ako skupina, ktorá uviedla „pravidelne“. Skupina, ktorá odpovedala, že sú si hrozieb a kríz vedomí občas, predstavuje 23,1% našej vzorky, a je to najväčšia skupina. Tento údaj naznačuje, že značný počet ľudí má aspoň základnú úroveň informovanosti o hrozbách a krízach, ale ich pozornosť k týmto otázkam nie je konštantná. Zriedkavú vedomosť o hrozbách a krízach uviedlo 23,6% respondentov, čo je podobne veľká skupina ako tá, ktorá odpovedala „občas“. Tento podiel ukazuje na ľudí, ktorí sú si možných rizík menej vedomí, a možno sa o nich dozvedia len sporadicky alebo v prípade významnej krízy. Najmenšiu skupinu tvoria respondenti, ktorí uviedli, že si sú možných hrozieb a kríz „nikdy“ vedomí, čo predstavuje 19,2% vzorky. Tento údaj poukazuje na relatívne veľký podiel populácie, ktorý nie je aktívne informovaný o potenciálnych rizikách, ktoré by mohli ohrozíť krajinu.

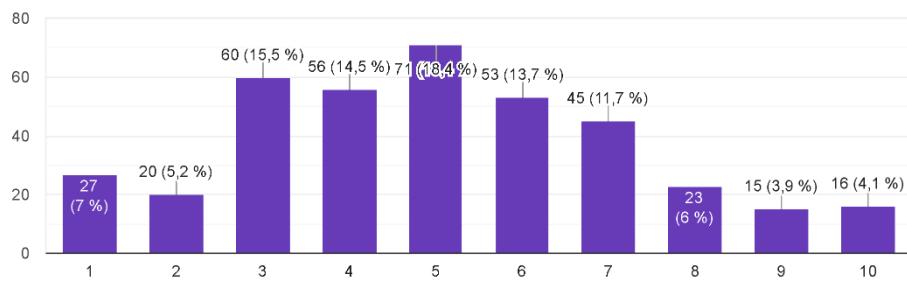

Graf 4 Vedomosť hrozieb a kríz

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.5 Ako hodnotíte súčasnú úroveň brannej prípravy v našom štáte na škále od 1 do 10?

Pri hodnotení súčasnej úrovne brannej prípravy v našom štáte na škále od 1 do 10 sme zaznamenali rôznorodé odpovede, ktoré odrážajú zmiešaný pohľad respondentov na túto otázku. Najnižšie hodnotenie, 1, udalo 7% respondentov, čo naznačuje, že malý, ale významný podiel ľudí vníma úroveň brannej prípravy veľmi kriticky. S hodnotením 2 sa stotožnilo 5,2% respondentov, čo spolu s predchádzajúcou kategóriou poukazuje na istý stupeň nespokojnosti. Pomerne vysoký podiel, 15,5%, dal hodnotenie 3, čo signalizuje, že táto skupina má vázne výhrady k súčasnej úrovni brannej prípravy. Skupina, ktorá hodnotila úroveň brannej prípravy ako 4, tvorí 14,5% našej vzorky, čím sa potvrdzuje trend nižšieho hodnotenia prípravy. Najčastejšie zvolené hodnotenie, 5, si vybral 18,4% respondentov, čo naznačuje, že najväčšia skupina považuje úroveň brannej prípravy za priemernú. Toto „stredné“ hodnotenie môže odrážať vnímanie, že hoci sú určité aspekty prípravy adekvátne, existuje významný priestor pre zlepšenie. S hodnotením 6 a 7 sa stotožnilo 13,7% respektíve 11,7% respondentov, čo poukazuje na to, že niektorí respondenti vnímajú brannú prípravu pozitívnejšie, ale stále vidia oblasti na zlepšenie. Hodnotenia 8, 9 a 10, ktoré predstavujú najvyššie možné hodnotenie úrovne prípravy, si vybralo 6%, 3,9% a 4,1% respondentov, čo ukazuje, že malý podiel respondentov má veľmi pozitívny názor na súčasnú úroveň brannej prípravy v štáte.

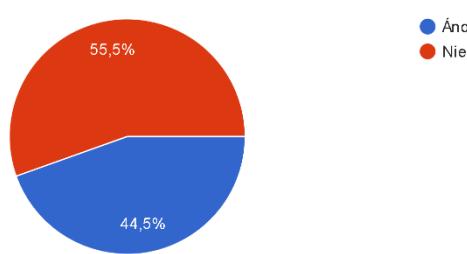

Graf 5 Úroveň brannej prípravy

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.6 Osobne sa cítite pripravený na prípadné krízové situácie vdľaka existujúcim programom brannej prípravy?

Pri posudzovaní osobnej pripravenosti na prípadné krízové situácie vdľaka existujúcim programom brannej prípravy sme zistili, že názory respondentov sa rozchádzajú. Celkovo 45,5% respondentov uviedlo, že sa cítia pripravení na prípadné krízové situácie, čo naznačuje, že takmer polovica našej vzorky vníma existujúce programy brannej prípravy ako účinné v zvyšovaní ich osobnej pripravenosti. Na druhej strane, väčšina respondentov, 55,5%, uviedla, že sa necítia pripravení na krízové situácie, čo poukazuje na to, že existuje významný počet ľudí, ktorí majú pochybnosti o účinnosti súčasných programov brannej prípravy alebo o svojej schopnosti uplatniť naučené postupy v praxi.

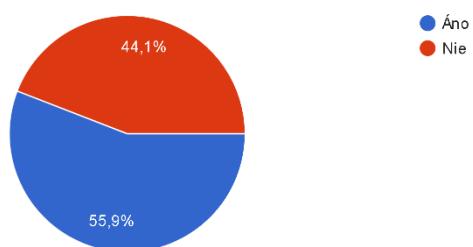
Graf 6 Osobná pripravenosť na krízy

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.7 Myslíte si, že branná príprava by mala byť povinná pre všetkých občanov?

Pri skúmaní názorov na otázku, či by branná príprava mala byť povinná pre všetkých občanov, sme zistili, že väčšina respondentov, 55,9%, podporuje myšlienku

povinnej brannej prípravy. Toto zistenie naznačuje, že viac ako polovica našej vzorky vníma brannú prípravu ako klúčový faktor v zabezpečení osobnej a kolektívnej bezpečnosti, a verí, že by mala byť súčasťou základnej pripravenosti každého občana. Na druhej strane, 44,1% respondentov sa domnieva, že branná príprava by nemala byť povinná pre všetkých občanov. Tento pomer odporcov poukazuje na značný počet ľudí, ktorí možno preferujú dobrovoľnú účasť na brannej príprave alebo majú obavy z možných negatívnych aspektov povinnej prípravy, ako sú náklady, časová náročnosť alebo možné obmedzenie osobnej slobody. Tento rozdelený názor medzi respondentmi odzrkadľuje komplexnú a roumanitú povahu debaty o brannej príprave. Podpora povinnej brannej prípravy môže byť motivovaná presvedčením, že v dnešnom svete plnom neistôt a potenciálnych hrozieb je nevyhnutné, aby bol každý občan vybavený základnými znalosťami a schopnosťami na ochranu seba a svojho spoločenstva.

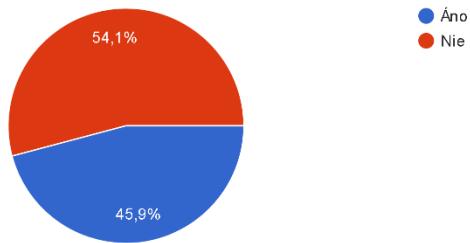

Graf 7 Názor na povinnú brannú prípravu

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.8 Používate na získavanie informácií o príprave na krízové situácie oficiálne webové stránky vládnych inštitúcií?

Pri preskúmaní, ako respondenti získavajú informácie o príprave na krízové situácie, sme zistili, že 45,9% z nich využíva oficiálne webové stránky vládnych inštitúcií. Tento údaj poukazuje na pomerne vysokú mieru dôvery a využívania vládnych zdrojov ako dôležitých kanálov pre informácie týkajúce sa bezpečnostnej prípravy. Títo respondenti pravdepodobne vnímajú vládne webové stránky ako spoľahlivé, autoritatívne a aktualizované zdroje, ktoré poskytujú dôležité informácie a pokyny pre prípad krízových situácií. Naopak, väčšina respondentov, 54,1%, uviedla, že nevyužívajú oficiálne webové stránky vládnych inštitúcií na získavanie takýchto informácií. Tento nález naznačuje, že existuje značná časť populácie, ktorá sa obracia na iné zdroje informácií alebo možno aktívne nehľadá informácie o príprave na krízové situácie vôbec.

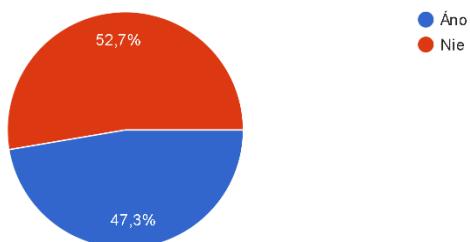

Graf 8 Získavanie informácií o príprave

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.9 Myslíte si, že mediálne zobrazenie brannej prípravy v krajinе je adekvátne a prispieva k jej pozitívному vnímaniu?

Pri hodnotení, ako mediálne zobrazenie brannej prípravy v krajinе prispieva k jej pozitívному vnímaniu, sme zistili, že názory sú pomerne rozdelené. Celkovo 47,3% respondentov sa domnieva, že mediálne zobrazenie brannej prípravy je adekvátne a že toto zobrazenie prispieva k pozitívному vnímaniu brannej prípravy medzi občanmi. Tento pomer naznačuje, že takmer polovica našej vzorky vníma súčasnú mediálnu prezentáciu brannej prípravy ako vhodnú a efektívnu v informovaní verejnosti a v budovaní pozitívneho vnímania jej dôležitosti a účinnosti. Naopak, väčšina respondentov, 52,7%, sa domnieva, že mediálne zobrazenie brannej prípravy nie je adekvátne a neprispieva dostatočne k jej pozitívному vnímaniu. Tento výsledok poukazuje na to, že existuje významná časť populácie, ktorá má obavy alebo kritiku voči spôsobu, akým sú informácie o brannej príprave prezentované v médiách.

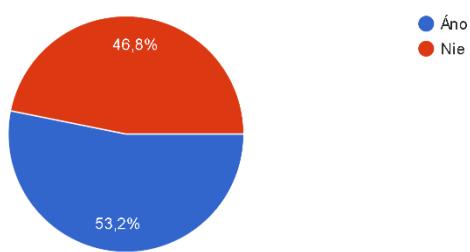
Graf 9 Mediálne zobrazenie brannej prípravy

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.10 Považujete brannú prípravu na školách za nevyhnutnú?

Pri posudzovaní postoja k nevyhnutnosti brannej prípravy na školách sme zistili, že 53,2% respondentov považuje brannú prípravu na školách za nevyhnutnú. Tento pomer ukazuje, že viac ako polovica našej vzorky vníma význam brannej prípravy v

rámci školského vzdelávacieho programu ako kľúčový pre rozvoj základných znalostí a schopností potrebných na zvládanie potenciálnych krízových situácií. Títo respondenti pravdepodobne uznávajú, že školy hrajú dôležitú úlohu v príprave mladých ľudí na rôzne výzvy a že branná príprava môže prispieť k lepšej informovanosti, odolnosti a bezpečnosti študentov a žiakov. Na druhej strane, 46,8% respondentov nevidí brannú prípravu na školách ako nevyhnutnú. Tento podiel naznačuje, že takmer polovica populácie má iný názor na začlenenie brannej prípravy do školských osnov.

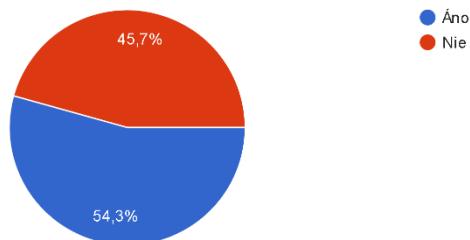

Graf 10 Branná príprava na školách

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.11 Myslíte si, že opäťovné zavedenie povinnej vojenskej služby by zlepšilo brannú prípravu obyvateľstva?

Pri preskúmaní názorov na opäťovné zavedenie povinnej vojenskej služby a jej potenciálny vplyv na zlepšenie brannej prípravy obyvateľstva sme zistili, že 54,3% respondentov podporuje túto myšlienku. Toto zastúpenie naznačuje, že viac ako polovica našej vzorky vníma povinnú vojenskú službu ako efektívny nástroj na posilnenie obranných schopností a pripravenosti obyvateľstva. Respondenti, ktorí súhlasia s opäťovným zavedením povinnej vojenskej služby, pravdepodobne veria, že by to poskytlo dôležité výcvikové príležitosti, ktoré by pomohli občanom lepšie čeliť potenciálnym hrozbam a zvýšiť celkovú národnú bezpečnosť. Na druhej strane, 45,7% respondentov sa domnieva, že opäťovné zavedenie povinnej vojenskej služby by nezlepšilo brannú prípravu obyvateľstva. Tento pohľad môže odrážať obavy z možných negatívnych dôsledkov, ako sú narušenie osobného a profesionálneho života mladých ľudí, otázky týkajúce sa osobnej slobody a práv, alebo pochybnosti o efektívnosti tradičnej vojenskej prípravy v súčasnom bezpečnostnom kontexte.

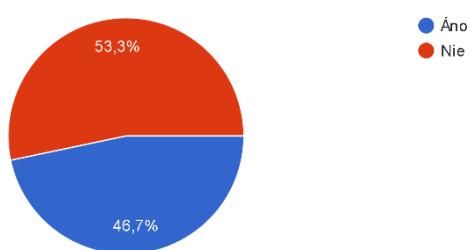

Graf 11 Povinná vojenská služba

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.12 Myslíte si, že naša krajina je dostatočne pripravená na možné krízy z hľadiska obranných schopností obyvateľstva?

Pri posudzovaní názoru respondentov na celkovú pripravenosť krajiny na možné krízy z hľadiska obranných schopností obyvateľstva sme zistili, že 46,7% účastníkov prieskumu cíti, že naša krajina je na takéto situácii dostatočne pripravená. Tento pomer odráža významnú časť populácie, ktorá má dôveru v súčasné obranné a krízové plány a schopnosti, veriac, že krajina má potrebné zdroje, stratégie a prípravu na to, aby efektívne čelila rôznym hrozbám. Naopak, väčšina, 53,3% respondentov, sa domnieva, že naša krajina nie je dostatočne pripravená na možné krízy, pokial' ide o obranné schopnosti obyvateľstva. Tento výsledok naznačuje, že existuje významný počet ľudí, ktorí majú obavy o úroveň pripravenosti krajiny a možno vnímajú určité nedostatky v plánovaní, vzdelávaní, zdrojoch alebo implementácii prípravných opatrení

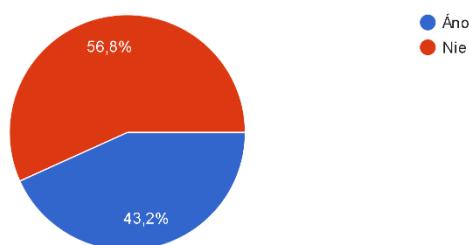
Graf 12 Pripravenosť krajiny na krízy

Zdroj: vlastné spracovanie

Otázka č.13 Cítite sa dostatočne informovaní o tom, ako postupovať v prípade mobilizácie alebo výnimočnej krízovej situácie?

Pri skúmaní, do akej miery sa respondenti cítia informovaní o tom, ako postupovať v prípade mobilizácie alebo výnimočnej krízovej situácie, sme zistili, že

43,2% účastníkov prieskumu má pocit, že sú na takéto situácie dostatočne pripravení. Táto skupina respondentov teda verí, že má prístup k potrebným informáciám a je dostatočne informovaná o postupoch, ktoré by mali byť dodržané v prípade mobilizácie alebo núdzovej situácie, čo ukazuje na určitú úroveň dôvery v komunikačné kanály a informačné zdroje dostupné verejnosti. Na druhej strane, väčšina respondentov, 56,8%, sa domnieva, že nie sú dostatočne informovaní o takýchto postupoch. Tento výsledok odhaluje, že značná časť populácie má pocit nedostatočnej informovanosti, čo môže viest' k obavám z ich schopnosti adekvátne reagovať v prípade reálnej krízy. Nedostatočná informovanosť môže byť dôsledkom viacerých faktorov, vrátane možného nedostatku jasnosti, dostupnosti alebo viditeľnosti informácií poskytovaných vládnymi a krízovými manažérskymi organizáciami.

Graf 13 Informovanosť o mobilizácii.

Zdroj: vlastné spracovanie

5.6 Celkové vyhodnotenie

Celkové vyhodnotenie dotazníka brannej prípravy obyvateľov odhaluje zložitý obraz vnímania a postojov k téme obrany a prípravy na krízové situácie. Z údajov je zrejmé, že existuje značná miera rozdielnosti medzi respondentmi v otázkach týkajúcich sa povinnosti brannej prípravy, využívania vládnych zdrojov na získavanie informácií, mediálneho zobrazenia brannej prípravy, ako aj v vnímaní pripravenosti krajinu a jej obyvateľstva na krízové situácie.

Významným zistením je, že viac ako polovica respondentov má obavy o súčasnú úroveň brannej prípravy a cíti nedostatočnú informovanosť o postupoch v prípade mobilizácie alebo výnimočných krízových situácií. Tieto obavy naznačujú potrebu posilniť informačné kampane a vzdelávacie iniciatívy zamerané na zlepšenie všeobecnej pripravenosti a povedomia o obranných opatreniach.

Na druhej strane, pozitívne je, že značná časť respondentov považuje brannú prípravu za dôležitú súčasť vzdelávania a je otvorená povinným programom vojenskej služby ako spôsobu na zlepšenie obranných schopností. Táto podpora poukazuje na uznávanie významu systematickej prípravy a potreby zabezpečiť, aby občania boli vybavení potrebnými znalosťami a zručnosťami čeliť potenciálnym hrozbám. Výsledky tiež odhalili rozdelené názory na úlohu médií v informovanosti o brannej príprave a jej mediálnom zobrazení. Kritika smerujúca k nedostatočnému alebo neadekvátnemu pokrytiu témy brannej prípravy v médiách naznačuje dôležitosť práce na zlepšení komunikácie a zvyšovaní pozitívneho vnímania brannej prípravy medzi verejnosťou.

Celkovo dotazník poukazuje na potrebu integrovaného prístupu k brannej príprave, ktorý zahŕňa zlepšenie vzdelávacích programov, posilnenie verejnej komunikácie a zvýšenie účasti občanov na prípravných aktivitách. Je nevyhnutné zvážiť obavy a návrhy občanov, aby sa zabezpečilo, že prípravné opatrenia sú relevantné, prístupné a prispievajú k zvýšeniu celkovej bezpečnosti a odolnosti spoločnosti. Zároveň je dôležité pokračovať vo výskume a dialógu o tom, ako najlepšie čeliť výzvam súčasného bezpečnostného prostredia, pričom je klúčové zapojiť všetky segmenty populácie do procesu brannej prípravy a krízového manažmentu.

5.7 Odporučania pre prax

Na základe celkového vyhodnotenia dotazníka brannej prípravy obyvateľov je možné navrhnúť nasledujúce odporúčania pre prax:

1. *Zintenzívniť informačné a vzdelávacie kampane:* Je nevyhnutné zvýšiť úsilie o informovanie verejnosti o dôležitosti brannej prípravy a o tom, ako sa pripraviť na krízové situácie. Vládne inštitúcie by mali využívať rôzne komunikačné kanály, vrátane sociálnych médií, tradičných médií a verejných podujatí, na šírenie presných a prístupných informácií.
2. *Zlepšiť mediálne zobrazenie brannej prípravy:* Spolupráca s médiami na zabezpečenie vyváženého a pozitívneho pokrycia brannej prípravy môže pomôcť zlepšiť vnímanie verejnosti a zvýšiť povedomie o jej dôležitosti. Je dôležité zabezpečiť, aby mediálne spravodajstvo bolo komplexné, zahŕňalo úspechy a výzvy brannej prípravy a poskytovalo konštruktívnu kritiku.
3. *Posilniť vzdelávací obsah brannej prípravy na školách:* Integrácia brannej prípravy do školských osnov by mala byť vykonávaná citlivou a s dôrazom na

význam občianskej ochrany a osobnej bezpečnosti. Programy by mali byť prispôsobené veku a schopnostiam študentov a zároveň by mali poskytovať praktické zručnosti a znalosti.

4. *Rozšíriť prístupnosť a inkluzivitu prípravných programov:* Je dôležité, aby boli programy brannej prípravy prístupné a relevantné pre celú populáciu, vrátane rôznych vekových skupín, profesijných pozadí a oblastí bydliska. Toto zahŕňa prispôsobenie programov pre ľudí so špeciálnymi potrebami a zabezpečenie, že sú k dispozícii aj v odľahlých alebo menej rozvinutých oblastiach.
5. *Podporovať dobrovoľníkú účasť na brannej príprave:* Vytvorenie atraktívnych a prístupných dobrovoľníckych programov môže motivovať väčšiu účasť občanov. Poskytnutie certifikátov alebo iných foriem uznania za dokončenie týchto programov by mohlo zvýšiť ich atraktivitu.
6. *Zvýšiť spoluprácu medzi vládnymi inštitúciami a občianskou spoločnosťou:* Efektívna branná príprava vyžaduje koordinovaný prístup, ktorý zahŕňa vládne agentúry, neziskové organizácie, vzdelávacie inštitúcie a súkromný sektor. Spolupráca môže pomôcť pri výmene osvedčených postupov a zabezpečení, že prípravné iniciatívy sú komplexné a dobre koordinované.
7. *Pravidelne hodnotiť a aktualizovať prípravné programy:* Aby boli prípravné programy účinné, mali by byť pravidelne hodnotené a aktualizované na základe súčasných hrozieb a výziev. Využitie späťnej väzby od účastníkov programov a analýza nových hrozieb a situácií môže pomôcť zabezpečiť, že programy sú relevantné a efektívne.

Implementáciou týchto odporúčaní je možné zvýšiť celkovú pripravenosť na krízy, zlepšiť obranné schopnosti obyvateľstva a posilniť vnímanie brannej prípravy ako dôležitej súčasti národnej bezpečnosti.

ZÁVER

Na základe našej diplomovej práce sme dospeli k poznatku, že branná príprava obyvateľov predstavuje neoddeliteľnú súčasť obranného systému Slovenskej republiky. Analýzou legislatívneho a normatívneho rámca, bezpečnostnej situácie v krajine, ako aj úloh a zodpovednosti štátnych inštitúcií a orgánov sme identifikovali kľúčové faktory, ktoré formujú základy a teoretické pozadie brannej prípravy. Naše štúdie ukázali, že aj napriek existujúcim výzvam v spolupráci medzi civilnými a vojenskými štruktúrami počas mobilizácie, Slovenská republika disponuje pevným základom pre efektívnu obranu štátu a ochranu jeho obyvateľov.

Pri formulovaní odporúčaní sme vychádzali z presvedčenia, že zlepšenie obrannej prípravy a celkovej bezpečnosti Slovenskej republiky vyžaduje kontinuálnu aktualizáciu a adaptáciu na meniace sa bezpečnostné prostredie. Zdôraznili sme význam integrácie nových technológií, posilnenia medzinárodnej spolupráce a rozvoja kybernetickej bezpečnosti ako kľúčových smerov pre zvyšovanie efektivity obrannej prípravy.

V konečnom dôsledku nás výskum poukázal na to, že branná príprava obyvateľov nie je len o zabezpečení fyzickej obranyschopnosti štátu, ale aj o budovaní spoločenskej odolnosti a zodpovednosti jednotlivcov voči bezpečnostným hrozbám. V tejto súvislosti sme zdôraznili dôležitosť vzdelávania a osvety v oblasti obrany a bezpečnosti, ako aj nutnosť posilňovania povedomia o dôležitosti obrannej prípravy v rámci širšej spoločnosti.

Naša diplomová práca tak prispieva k širšej diskusii o dôležitosti obrannej prípravy obyvateľstva v súčasnom bezpečnostnom prostredí a ponúka cenné vstupy pre tvorcov politík pri formulácii efektívnejších stratégii obrany a bezpečnosti na Slovensku.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BEZPEČNOSTNÁ STRATÉGIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2021. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-11-11]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/4263_210128-bezpecnostna-strategia-sr-2021.pdf

BUZALKA, Ján. 2008. *Krízový manažment vo verejnej správe*. Bratislava: Akadémia PZ. ISBN 978-808054-451-5.

DLHODOBÝ PLÁN ROZVOJA REZORTU MINISTERSTVA OBRANY S VÝHLÁDOM DO ROKU 2035. 2022. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-1-7]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/4767_dlhodoby-plan-rozvoja-rezortu-ministerstva-obrany-s-vyhladom-do-roku-2035.pdf

ĎURKECH, Boris a Jozef ŠVARNÝ. 2016. *Význam bielej knihy o obrane sr pre zaistenie bezpečnosti a obrany štátu* [online]. [cit. 2024-1-25]. Dostupné na internete: https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2016-t-n22/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2016-t-n22-s147-166/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2016-t-n22-s147-166.pdf

GÖRNER, Erik. 2018. *Vojenská regrutácia v súčasnom svete.: Branná povinnosť a jej uplatnenie* [PDF]. Vydavateľstvo Belianum, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, 199 s. [cit. 2024-3-25]. ISBN 978-80-557-1489-9. Dostupné na internete: <https://publikacie.umb.sk/spolocenske-a-behavioralne-vedy/vojenska-regrutacia-v-sucasnom-svete-branna-povinnost-a-jej-uplatnenie.html>

HOFREITER, Ladislav. *Bezpečnostné prostredie súčasného sveta*. Radim Bačuvčík-VerBuM, 2016. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: http://ak-aos.sk/images/repozitar/volne_dostupne/Bezpecnostne_prostredie_LH_2016.pdf

Chronológia vývoja priebehu vojenskej služby. 2005. *SME* [online]. [cit. 2023-11-22]. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/2520991/chronologia-vyvoja-priebehu-vojenskej-sluzby.html>

KANDRÍK, Matej, Josef PROCHÁZKA a Alexandra PAPRČKOVÁ. 2022. CITIZEN PREPAREDNESS TO DEFEND THE STATE AS AN ELEMENT OF THE DEFENSE STRATEGY. *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* [online]. 22(1): 131-146 [cit. 2024-3-24]. DOI: 10.3849/1802-7199.22.2022.01.131-146. ISSN 12146463. Dostupné na internete: <https://www.obranastrategie.cz/en/archive/citizen-preparedness-to-defend-the-state-as-an-element-of-the-defense-strategy.html>

KOMUNIKAČNÁ STRATÉGIA REZORTU OBRANY. 2021. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-3-25]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/4298_komunikacna-strategia-rezortu-obrany_web_minion-pro.pdf

Kritická infraštruktúra v Slovenskej republike. 2020. *Bezpečnostní teorie a praxe* [online]. 2020(3): 127-134 [cit. 2024-2-10]. Dostupné na internete: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/11/Kriticka-infrastruktura-v-Slovenskej-republike.pdf>

LEGISLATÍVA KRÍZOVÝCH SITUÁCIÍ. 2005. ŠIMÁK, Ladislav. *Žilinská univerzita v Žiline* [online]. [cit. 2023-11-21]. Dostupné na internete: <http://fbiw.uniza.sk/kkm/old/publikacie/lks.pdf>

MINISTERSTVO OBRANY SR. 2021. *KONCEPCIA PRÍPRAVY OBYVATEĽSTVA NA OBRANU ŠTÁTU* [online]. Bratislava [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/4619_koncepcia_ponos_schvalene.pdf

MINISTERSTVO VNÚTRA SR. 2024. Oblasti krízového riadenia. *Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-3-4]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/?okr>

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky [online], [bez dátumu]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/>

OBRANNÁ STRATÉGIA SR 2021. 2021. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-3-26]. Dostupné na internete: https://www.mosr.sk/data/files/4286_obraenna-strategia-sr-2021.pdf

Ozbrojené sily Slovenskej republiky. © 2003-2012
www.mil.sk. [Https://www.mil.sk/](https://www.mil.sk/) [online]. [cit. 2024-3-5]. Dostupné na internete:
<https://www.mil.sk/>

Ozbrojené sily SR. [bez dátumu]. PURDEK, Imrich. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-11-6]. Dostupné na internete:
<https://www.mosr.sk/11382/ozbrojene-sily-sr/?mnu=283>

PAPRČKOVÁ, Alexandra a Matej KANDRÍK. Príprava obyvateľstva na obranu štátu. *STRATPOL – Strategic Policy Institute* [online]. : 1-16 [cit. 2024-1-24]. Dostupné na internete:
https://www.researchgate.net/publication/350649231_Priprava_obyvatelstva_na_obranu_statu

PRÍPRAVA OBYVATEĽSTVA NA OBRANU ŠTÁTU AKO NÁSTROJ PREVENCIE VZNIKU HYBRIDNÝCH HROZIEB. 2023. LUKÁČOVÁ, Jana. *Akadémia ozbrojených súl generála Milana Rastislava Štefánika* [online]. [cit. 2024-3-25]. Dostupné na internete:
http://ak-aos.sk/images/repozitar/zborniky/NTPP_clanky23/16_Lukacova.pdf

Ochrana obyvateľstva - základné informácie [online]. 2014. [cit. 2023-12-17]. Dostupné na internete:
https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/obu_nove_zamky/tabula/okr/hrana_obyvatelstva_zakladne_informacie.pdf

Návrh Vojenskej stratégie Slovenskej republiky. 2021. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2023-12-16]. Dostupné na internete:
https://www.mosr.sk/data/files/4986_2021-vojenska-strategia.pdf

ROČENKA MINISTERSTVA OBRANY SR 2022 [online]. 2023. Ministerstvo obrany SR oddelenie rezortnej tlače komunikačný odbor Kancelárie ministra obrany SR [cit. 2024-3-24]. ISBN 978-80-69009-00-4. Dostupné na internete:
https://www.mosr.sk/data/files/5033_rocenka_2022_web.pdf

STRATEGY. *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* [online]. 22(1): 131-146 [cit. 2024-3-24]. DOI: 10.3849/1802-7199.22.2022.01.131-146. ISSN 12146463. Dostupné

na internote: <https://www.obranastrategie.cz/en/archive/citizen-preparedness-to-defend-the-state-as-an-element-of-the-defense-strategy.html>

STRATÉGIA KYBERNETICKEJ OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2022. *Ministerstvo obrany Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-3-26]. Dostupné na internote: https://www.mosr.sk/data/files/4978_2022-strategia-kybernetickej-obrany-sr.pdf

Správa o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2022. 2023. *Úrad vlády Slovenskej republiky* [online]. [cit. 2024-3-26]. Dostupné na internote: https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/br-sr/sprava_o_bezpecnosti_sr_2022.pdf

Štatistická ročenka personálu OS SR. 2023. Personálny úrad Ozbrojených síl Slovenskej republiky, Demänová 393, 03101 Liptovský Mikuláš. ISBN 978-80-69009-00-4.

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internote: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/227/20201229.html>

UŠIAK, Jaroslav. 2020. *Bezpečnostná politika Slovenskej republiky a vybrané bezpečnostné dokumenty*. Druhé. Belanium, 266 s. ISBN 978-80-557-1795-1.

Základňa výcviku a mobilizačného doplnovania [online]. © 2003-2012. [cit. 2024-3-26]. Dostupné na internote: <https://zavamd.mil.sk/504/>

Vojenská história [online]. 2012. 2012(2) [cit. 2023-11-12]. ISSN ISSN 1335-3314. Dostupné na internote: <https://www.vhu.sk/data/att/2822.pdf>

ZÁLOHY OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REBUBLIKY. 2018. *Kultura Bezpieczeństwa Nauka – Praktyka – Refleksje* [online]. 2018(29): 181-191 [cit. 2024-1-8]. DOI: DOI 10.24356/KB/29/8. Dostupné na internote: https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2018-t-n29/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2018-t-n29-s181-191/Kultura_Bezpieczenstwa_Nauka_Praktyka_Refleksje-r2018-t-n29-s181-191.pdf

Zákon č. 570/2005 Z. z. o brannej povinnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/570/20220601.html>

Zákon č. 319/2002 Z. z. o obrane Slovenskej republiky [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/319/20200201.html>

Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/387/20210119.html>

Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/179/20220330.html>

Zákon č. 569/2005 Z. z. o alternatívnej službe v čase vojny a vojnového stavu [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/569/20200201.html>

Zákon č. 42/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o civilnej ochrane obyvateľstva [online]. [cit. 2024-3-24]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1994/42/20240101.html>

PRÍLOHY

Príloha: *Dotazník branná príprava obyvateľov*

Vážená pani/pán, dovoľte mi obrátiť sa na Vás s prosbou o vyplnenie tohto dotazníka ktorý slúži na zistovanie, analýzu súčasného stavu povedomia o brannej príprave v podmienkach Slovenskej republiky.

Dotazník je anonymný, všetky Vami poskytnuté údaje / informácie slúžia k spracovaniu analýzy súčasného stavu povedomia obyvateľov o brannej príprave v podmienkach Slovenskej republiky.

V jednotlivých otázkach označte variantu ktorá najviac vystihuje Vašu odpoveď.

Za Vašu ochotu a čas strávený pri vyplňovaní tohto dotazníka vopred d'akujem.

Otázky do dotazníka :

1. Ako často ste si vedomí možných hrozieb a krízových situácií, ktoré by mohli postihnúť vašu krajinu? (Pravidelne (každý deň) / Často (niekoľkokrát týždenne) / Občas (niekoľkokrát mesačne) / Zriedkavo (niekoľkokrát ročne) / Nikdy)

2. Ako hodnotíte súčasnú úroveň brannej prípravy v našom štáte na škále od 1 do 10?

1=najmenej 10=najviac

3. Osobne sa cítite pripravený na prípadné krízové situácie vďaka existujúcim programom brannej prípravy? (áno/nie)

4. Myslíte si, že branná príprava by mala byť povinná pre všetkých občanov? (áno/nie)

5. Používate na získavanie informácií o príprave na krízové situácie oficiálne webové stránky vládnych inštitúcií? (áno/nie)

6. Myslíte si, že mediálne zobrazenie brannej prípravy v krajinе je adekvátnie a prispieva k jej pozitívnomu vnímaniu? (áno/nie)

7. Považujete brannú prípravu na školách za nevyhnutnú? (áno/nie)

8. Myslíte si, že opäťovné zavedenie povinnej vojenskej služby by zlepšilo brannú prípravu obyvateľstva? (áno/nie)

9. Myslíte si, že naša krajina je dostatočne pripravená na možné krízy z hľadiska obranných schopností obyvateľstva? (áno/nie)

10. Cítite sa dostatočne informovaní o tom, ako postupovať v prípade mobilizácie alebo výnimočnej krízovej situácie? (áno/nie)